صوبائی اسمبلی خیبر پختونخوا

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز جمعة المبارک مورخہ 24 اکتوبر 2014 بمطابق 28 ذوالحجہ 1435 ہجری بعد از دوپہر تین بجکر پندرہ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، اسد قیصر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اسکا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ۔ بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیمِ۔

بَدِیعُ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ ؕ اَنّٰی یَکُونُ لَہٗ وَلَدٌ وَّلَمۡ تَکُنۡ لَّہٗ صَاحِبَۃٌ ؕ وَخَلَقَ کُلَّ شَیۡءٍ ۚ وَہُوَ بِکُلِّ شَیۡءٍ عَلِیۡمٌO ذٰلِکُمُ اللّٰہُ رَبُّکُمۡ ۚ لَاۤ اِلٰہَ اِلَّا ہُوَ ۚ خَالِقُ کُلِّ شَیۡءٍ فَاعۡبُدُوۡہُ ۚ وَہُوَ عَلٰی کُلِّ شَیۡءٍ وَّکِیۡلٌO لَا تُدۡرِکُہُ الۡاَبۡصَارُ ۫ وَہُوَ یُدۡرِکُ الۡاَبۡصَارَ ۚ وَہُوَ اللَّطِیۡفُ الۡخَبِیۡرُO قَدۡ جَآءَکُمۡ بَصَآئِرُ مِنۡ رَّبِّکُمۡ ۚ فَمَنۡ اَبۡصَرَ فَلِنَفۡسِہٖ ۚ وَمَنۡ عَمِیَ فَعَلَیۡہَا ؕ وَمَاۤ اَنَا عَلَیۡکُمۡ بِحَفِیۡظٍ۔

(ترجمہ): (وہی) آسمانوں اور زمین کا پیدا کرنے والا (ہے)۔ اس کے اولاد کہاں سے ہو جبکہ اس کی بیوی ہی نہیں اور اس نے ہر چیز کو پیدا کیا ہے اور وہ ہر چیز سے باخبر ہے۔ یہی (اوصاف رکھنے والا) خدا تمہارا پروردگار ہے۔ اس کے سوا کوئی معبود نہیں۔ (وہی) ہر چیز کا پیدا کرنے والا (ہے) تو اسی کی عبادت کرو اور وہ ہر چیز کا نگراں ہے۔ (وہ ایسا ہے کہ) نگاہیں اس کا ادراک نہیں کر سکتیں اور وہ نگاہوں کا ادراک کر سکتا ہے اور وہ بھید جاننے والا خبردار ہے۔ (اے محمد ﷺ! ان سے کہہ دو کہ) تمہارے (پاس) پروردگار کی طرف سے (روشن) دلیلیں پہنچ چکی ہیں تو جس نے (ان کو آنکھ کھول کر) دیکھا اس نے اپنا بھلا کیا اور جو اندھا بنا رہا اس نے اپنے حق میں برا کیا اور میں تمہارا نگہبان نہیں ہوں۔

جناب سپیکر: مفتی صاحب۔

رسمی کارروائی

(قائد جمعیت علمائے اسلام مولانا فضل الرحمان پر خودکش حملہ)

مفتی سید جانان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب، زه ستاسو مشکور یم۔ سپیکر صاحب، په ملک کښې چې کوم حالات روان دی او دغه صوبه کښې کوم حالات روان دی، پرون چې کومو ملګرو خبره اوکړه جناب سپیکر صاحب، دغه ملک کښې که سیاسی خلق وی او سیاست وی نو دا ملک به قائم و دائم وی، که چرې دغه ملک کښې سیاسی فضاء نه وی او سیاسی خلق نه وی او دا څه کیږی، بیا به دې نه بد حالات راروان وی۔ جناب سپیکر صاحب، جمعیت العلماء اسلام د اولې ورځې نه دا مؤقف دے چې دغه ملک کښې مسلح جدوجهد کول، دا دغې ملک د دغې صوبې د دغې جمهوریت خلاف یو سازش دے چې څوک هم کوی، جمعیت العلماء اسلام د هغې نه د اول ورځې نه تر نن ورځې د برات اعلان کړے دے او د هغې غندنه ئے کړې ده۔ جناب سپیکر صاحب، پرون د دغې ملک یو نامور سیاستدان او د قائد ملت اسلامیه مولانا فضل الرحمان باندې کومه دهماکه شوې ده کوئټه کښې، دا ټول ایوان، د اپوزیشن چې څومره مشران دی، زه د هغوی په وساطت باندې د پارټئ د نمائنده په حیثیت باندې د دغې دهماکې مذمت بیانوم او هغه خلقو ته دا پیغام ورکوم چې جمعیت العلماء اسلام کوم مؤقف دے او کومه پالیسی ده او کومې خبرې ئے دی، د دغه ملک د جمهوریت د پاره به هغه هم دغه شان قائمې او دائمې وی او د جمعیت العلماء اسلام د شهادت کومه سلسله روانه ده، دا سلسله به د هغې خبرې نه مونږ واپس نکړی او زمونږ جدوجهد به هم دغه شان جاری وساری وی او زه یو ځل بیا مولانا صاحب باندې چې چا هم دهماکه کړې ده، زه د هغې بهرپور مذمت بیانوم جناب سپیکر صاحب، مهربانی۔

جناب جعفر شاه: هغه شهیدانو د پاره د دعا اوکړی۔

جناب سپیکر: د څه شی دعا ؟

مفتی سید جانان: او چې کوم ملګری شهیدان شوی دی، هغوی د پاره به دعا او کړو۔

(اس مرحلہ پر کوئٹہ بم دھماکہ میں شہید ہونے والوں کیلئے دعائے مغفرت کی گئی)

جناب سپیکر: مشتاق غنی صاحب۔

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر اطلاعات): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر، کل جو اندوہناک واقعہ ہوا بلوچستان میں، پاکستان کی ایک بڑی و مذہبی جماعت کے ہمارے سب کیلئے قابل احترام رہنما ہیں، جناب مولانا فضل الرحمان صاحب، ہم اس واقعہ کی، اس ایوان کی جانب سے اور حکومت کی جانب سے، پر زور مذمت کرتے ہیں اور میں سمجھتا ہوں کہ کسی بھی سیاسی رہنما یا عام انسان، جان ہر ایک کی بہت قیمتی ہے اور اس طرح کی چیزوں سے نہ کوئی سسٹم کو ختم کر سکتا ہے، پولیٹیکل سسٹم کو، اور نہ کوئی کسی کے راستے میں رکاوٹ ڈال سکتا ہے لیکن ایسے Elements ہیں اس ملک کے اندر جو اندرونی بھی ہو سکتے ہیں اور بیرونی بھی، میں سمجھتا ہوں کہ جیسے بلوچستان میں ہندوستان کی اتنی زیادہ Involvement ہے کہ کئی دفعہ اس کی نشاندہی بھی ہو چکی ہے اور ایسی قوتیں بھی ہیں جو کہ پاکستان کو Destabilize کرنا چاہتی ہیں، ان کو ہماری نیوکلیئر پاور ہونا اور میزائل ٹیکنالوجی سے لیس ہونا بالکل گوارا نہیں، سو وہ پورے ملک میں اس طرح کے واقعات کے مرتکب ہوتی ہیں اور میں سمجھتا ہوں کہ اس پر ہر، سیاستدان ہو یا عام شہری، سب سراپا احتجاج ہیں اور سب کو مذمت کرنی چاہیئے اور ہم بھی بھرپور مذمت کرتے ہیں اور ہماری دعا ہے کہ جو اس سانحہ میں شہید ہوئے ہیں، اللہ تعالیٰ ان کے درجات بلند کرے اور مولانا صاحب کے ساتھ ہم سب اظہار یکجہتی کرتے ہیں۔

جناب سپیکر: جی سردار حسین صاحب۔

جناب سردار حسین: شکریه سپیکر صاحب۔ ټولو نه اول خو سپیکر صاحب! ستاسو شکریه هم ادا کوؤ چې په پرونئ افسوسناکه واقعه باندې تاسو د اسمبلئ اجلاس ملتوی کړو او سپیکر صاحب! دا پرونئ چې کومه واقعه شوې ده، په دې باندې ټول قوم ته ډیر افسوس دے او زه د عوامی نیشنل پارټئ د طرف نه په مولانا فضل الرحمان صاحب باندې چې کومه حمله شوې ده، د هغې په ډیرو سختو الفاظو کښې د هغې مونږ غندنه کوؤ، مونږ ئے مذمت کوؤ او بیا سپیکر صاحب،

مولانا فضل الرحمان صاحب باندې دا څلورمه حمله اوشوه تقریباً او بیا د مولانا صاحب او د هغه د جماعت چې هغه په دې وطن کښې مذهبی سیاسی جماعت دے، زما یقین دا دے چې په دې ټول وطن کښې جمعیت العلماء اسلام مولانا فضل الرحمان صاحب په مذهبی سیاست کښې واحد سیاستدان دے، واحد د هغه جماعت دے چې هغوی د عدم تشدد علمبردار دی او د جمهوریت خبره کوی او په جمهوریت یقین لرونکی خلق دی. سپیکر صاحب، مونږ که دې ټولې لړئ ته اوګورو، مولانا فضل الرحمان صاحب باندې حمله، محترم آفتاب شیرپاؤ صاحب باندې حمله، پیپلز پارټئ محترمه شهید بینظیر بهټو صاحبه، الله د اوبخښی، هغه پکښې شهیده شوه، نن هم هغوی ته خطره ده. داسې که مونږ اوګورو محمود خان اچکزئی، که مونږ دا Parameters او د پاکستان د سیاست په دې لړئ کښې یا په دې وطن کښې چې دا کومه لړئ روانه ده، دې حملو ته اوګورو او دې خطرو ته اوګورو نو یوه خبره ډیره زیاته واضحه ده چې کوم خلق د عدم تشدد علمبردار دی، چې کوم خلق د امن خبره کوی، چې کوم خلق د تشدد خلاف دی، کوم خلق چې د شدت پسندئ خلاف دی، هغوی بالکل په نښه دی، د هغوی په سیاست باندې پابندی ده، هغوی به جلسې له نه ځی، هغوی به خپلو عوامو سره نه ملاویږی، هغوی به رابطې څه نه کوی څنګه چې بعض خلق رابطې کوی. په دې موقع باندې دا سوال ضرور راپورته کیږی چې سازش خو ضرور دے، په دې سازش کښې څوک ملوث دی، د دې سازش په شا باندې څوک دی؟ دا د دې وطن د دشمنئ دا ایجنډا چې ده، دا د چا د لاسو یا د چا د پشت پناهئ د لاندې روانه ده چې یو ترتیب او یو لړئ روانه ده چې سر ته رسی. سپیکر صاحب، په دې موقع باندې به زه ضرور دا خبره کوم د دې وطن ټولو سیاسی ګوندونو مشرانو ته چې دا نن یو سوالیه نشان دے چې په چا به حملې کیږی او په چا به حملې نه کیږی، څوک به جلسې کوی او څوک به جلسې نه کوی او دا یو ډیره لویه معنی خیز خبره ده، معنی خیز، او دا د دې وطن د بقاء خبره ده، دا د سیاست نه بالاتر خبره ده. دا راز که چا ته معلوم وی چې په چا حملې نه کیږی نو زما خیال دا دے چې مونږ ټول محب وطن پاکستانیان یو او چې نن لیډرشپ محفوظه نه دے، دا هغه لیډرانو، عهدیداران او کارکنان محفوظه نه دی، سوال بیا دا دے

چې دلته که مونږ د جمهوریت خبره کوؤ، که مونږ دلته د حقوقو خبره کوؤ چې میدان ورته نه دے جوړ، میدان نو په دیکښې به د ګټې او د بائیلات پته څنګه لګی؟ زه په دې خبره سپیکر صاحب! ډیر زیات خوشحاله یم، دلته زه پولیټیکل سکورنګ هم نه کوم، دا زما دا خبره سیاسی هم نه ده خو دا ضرور خبره کوم چې نن د دې وطن ټول خلق چې دے، هغه دا سوال راپورته کوی چې مولانا فضل الرحمان صاحب، د آفتاب خان خبره به نه کوم، د اسفندیار خان خبره به هم نه کوم او د پیپلز پارټئ خبره به هم نه کوم او د محمود خان خبره به هم نه کوم او د هغه سیاسی جماعتونو مشران چې هغه سیکولر ډیموکریټک فورسز دی، دا خو Religious دی، دا خو مذهبی جماعت دے، سوال بیا نن دلته دا راپیدا کیږی، چې نن په مولانا فضل الرحمان صاحب باندې حمله کیږی، آیا د هغه د ورکرو نه دا توقع کول چې سبا به هغه د مولانا صاحب جلسې له راځی، دا خو ممکنه نه ده، دا خو ډیر لوئې یو پلاننګ روان دے، یو ډیر Planed rigging روان دے، چې دې کومو خلقو د وطن معیشت تباه کولو، دا کومو خلقو چې د وطن تشخص تباه کولو، دا کومو خلقو چې د وطن ننګ و ناموس تباه کولو، هغوی خو نن ډائریکټ راغلل او د پاکستان په سیاست کښې د هغوی مداخله ده۔ سپیکر صاحب، مونږ په دې خبره ډیر زیات خوشحاله یو چې په دې وطن کښې داسې خلق شته چې په هغوی حملې نه کیږی، مونږ پرې خوشحاله یو او د هغوی د پاره دعا هم کوؤ چې خدائے پاک د نوک هم آزار نکړی خو که دا راز هغوی ته هم معلوم وی چې آیا دې نورو خلقو باندې حملې کیږی نو پکار دا ده چې د یو پاکستانی په حیث باندې، او دا خبره په ډاګه کړی او د دې سره سره سپیکر صاحب! بیا مونږ د اینټلی جنس ایجنسو نه هم دا غوښتنه کوؤ چې دا خو د هغوی ذمه واری ده، مولانا فضل الرحمان صاحب باندې څلور حملې اوشوې، آفتاب خان باندې خو زما یقین دا دے چې ما ته د شمار پته نشته، زمونږ په قائد اسفند یار خان باندې حملې کیږی، تراوسه پورې دا پته او نه لګیده چې دا حملې چې دی دا څوک کوی، نو نن خو خلق دا تپوس هم کوی چې د دې غل معلومول چې دی دا ذمه واری د چا ده، دا د ریاست د ادارو ده او که نه ده، دا د حکومتونو ده او که نه ده؟ سپیکر صاحب، دا د سیاست نه، د حکومت نه بالکل بالاتر خبره

ده۔ په دې موقع باندې به زه د پاکستان ټولو سیاسي ګوندونو مشرانو ته اووایم چې مهرباني د اوکړی، مونږ ترې د دې اسمبلئ فورم په وساطت سره دا غوښتنه کوؤ چې هغوی راشی، هغوی کښینی او دا ماحول چې خراب دے، دا ماحول چې بدرنګه دے، دا ماحول چې بدامنه دے، پکار دا ده چې دا ماحول ټولو ته جوړ شی ځکه چې دا خو Discrimination دے چې یو سړے به لګیا وی او بل سړی باندې به پابندی وی۔ سپیکر صاحب، مثال زما او ستا مقابله ده په میدان کښې، ته د کور نه نشې راوتلې، ستا ورکر جهنډا نشی لګولے، ته جلسه نشې کولې، ته جلوس نشې کولې او ماته کهلې عام آزادی ده نو دا دهاندلی نه ده؟ دا خو Rigging دے، دا خو دهاندلی ده او زما طمع ده۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: سردار حسین خان! تاسو له بڼه پوره موقع درکوم په کهولاؤ ټائم۔

<u>جناب سردار حسین</u>: دا ډیره بنیادی خبره ده، زه۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: زه موقع درکوم، زه تا له بڼه پوره موقع درکوم خو زما خیال دے چې۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سردار حسین</u>: حکومت به خپله خبره اوکړی، حکومت د په دې بد نه ګڼړی، زه خپله خبره کوم۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: نه نه، تا خپل مؤقف بڼه پوره ادا کړو۔۔۔۔۔

<u>جناب سردار حسین</u>: زه خبره کوم، یو اخری خبره کوم۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی جی۔

<u>جناب سردار حسین</u>: زه د حکومت ملګرو ته به دا خبره کوم چې دا د بقاء خبره ده، دا سیاسی خبره نه ده، په دې باندې به تاسو غصه کیږئ هم نه، په دې باندې به تاسو داسې بې حوصلې کیږئ هم نه، د هغې وجه دا ده چې خدائے مه کړه، خدائے مه کړه، خدائے مه کړه پرون که بم پروف ګاډے نه وے، پرون که بم پروف ګاډے نه وے او د دې وطن یو لوئې مذهبی قائد چې دے هغه نن زمونږ او ستاسو په مینځ کښې موجود نه وو نو دا نه د غصې خبره ده، دا نه سیاسی خبره ده، شکر اوباسو په دې خبره باندې چې مولانا فضل الرحمان صاحب الله تعالیٰ بچ کړو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریه جی۔

جناب سردار حسین: خدائے پاک د د دې وطن ټول لیډران چې دی، د "الف" نه واخله تر "ی" پورې خدائے د په امن ساتی، دا قام د خدائے پاک په امن ساتی، دا بدامنی د خدائے پاک ختم کړی۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ نلوٹھاصاحب۔ نلوٹھاصاحب کے بعد سکندر خان اور پھر شاہ فرمان۔

سید محمد علی شاہ: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: موقع دیتاہوں سب کو۔ نلوٹھاصاحب، اچھاآپ نے بات کرنی ہے؟ ٹھیک ہے۔ شاہ فرمان صاحب! اس کے بعد۔

سردار اورنگزیب نلوٹھا: شکریہ جناب سپیکر صاحب۔ کل کاجوواقعہ ہے، بلوچستان میں مولانا فضل الرحمان صاحب کے اوپر بزدلانہ حملہ کیاگیا، میں پاکستان مسلم لیگ (ن) کی طرف سے اس کی پرزور مذمت کرتاہوں اور اللہ تعالیٰ کاشکر بجالاتاہوں کہ مولانا فضل الرحمان صاحب کو اللہ تعالیٰ نے محفوظ رکھااور بالکل جو دھماکہ ہوا، انکی گاڑی تباہ ہوئی حالانکہ بم پروف گاڑی تھی۔ مولانا فضل الرحمان صاحب نہ صرف جمعیت العلماء اسلام کے قائد ہیں بلکہ وہ اسلام کے بہت بڑے رہنما ہیں اور پاکستان کے بہت بڑے رہنما ہیں، ان کی جمہوریت کیلئے بے تحاشاقربانیاں ہیں تو میں اپنی پارٹی کی طرف سے اس حملے کو بزدلانہ قرار دیتاہوں اور میں یہ سمجھتاہوں کہ یہ لوگ نہ ان کادین سے کوئی تعلق ہے، نہ مذہب سے کوئی تعلق ہے، جو سیاسی رہنماؤں، تمام سیاسی رہنماؤں کے اوپر جو حملے کئے گئے ہیں، میں انکی بھی پرزور الفاظ میں اپنی جماعت کی طرف سے مذمت کرتاہوں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: میں اس طرح کرتاہوں کہ جو پارلیمانی لیڈرز ہیں، وہ دو دو منٹ میں اپنی بات کریں گے، اس کے بعد نماز کا وقفہ کریں گے اور آپ جو بھی پارلیمانی لیڈرز ہیں، میں ان کو موقع دیتاہوں۔ محمد علی شاہ باچا۔

سید محمد علی شاہ: ډیره مهربانی جناب سپیکر صاحب۔ څنګه چې زمونږ دې نورو ملګرو مذمت اوکړو، زه د خپل طرفه او د پاکستان پیپلزپارټۍ د طرفه هم چې کومه واقعه پرون په مولانا صاحب باندې خود کش حمله شوې ده جناب سپیکر صاحب! زه پرزور مذمت کوم د هغې واقعې۔ بابک صاحب جناب سپیکر

صاحب! خبره اوکړه، دیکښې زما په خیال چې د ګورنمنټ بنچز کښې لږ هغه Desperate غوندې شو، دیکښې د Desperate کیدو ضرورت نشته جی، نن که داسې د پارټو مشرانو باندې حملې کیږی، زمونږ د پارټئ خپله مشره نن په دې دنیا کښې نشته جی، دا نن په ما ده، سبا په تا ده، بله ورځ په بل ده نو که نن مونږ د اتفاق او د اتحاد خبره اونکړو، د یکجهتئ خبره اونکړو نو زه وایم چې دلته سیاست کول په دې صوبه کښې، په دې ملک کښې او بیا خاصکر کښې زمونږ د پښتنو بیلټ چې کوم ځائې کښې دے او جناب سپیکر صاحب! اور چې کوم بل دے، زما په خیال که مونږ Overall اوګورو نو صرف د پښتنو په بیلټ باندې دا اور شروع شوے دے، پکار دے چې مونږ نن د یکجهتئ اظهار اوکړو، د یو والی اظهار اوکړو۔ نن په مولانا صاحب باندې حمله اوشوه، سبا به په بل باندې خدائے د نکړی حمله کیږی، بله ورځ به بل باندې حمله کیږی نو پکار دا ده چې مونږ یو مذمتی قرارداد د دې اسمبلئ نه هم دغه کړو او دا مونږ حق بجانب یو جناب سپیکر صاحب! نن چې مونږ دا تپوس نشو کولې چې د دې شا ته څه سازش شروع دے، بابک صاحب خو صرف دا خبره اوکړه چې کم از کم دا سازشی عناصر که هغه په پاکستان کښې دی او که د پاکستان نه بهر دی خو کم از کم دا فیډرل ګورنمنټ له هم پکار دی، دې صوبائی ګورنمنټ له هم پکار دی، بلوچستان ګورنمنټ له هم پکار دی چې دیکښې 'پراپر' یو انکوائری اوشی چې د دې شا ته دا سازشی څوک دے چې د پارټئ مشران، هغه بله ورځ په شیرپاؤ خان باندې حملې شوې دی، په پیپلزپارټئ باندې حملې کیږی، په اے این پی باندې حملې کیږی، په علماء باندې حملې کیږی، کم از کم دا سازشی عناصر، زه وایم چې کم از کم مخې ته راولو۔ جناب سپیکر صاحب، زما هم دا خبرې وې او د دې خبرو نه پس زه وایم چې یو مذمتی قرارداد پیش کړو او هغه مشترکه بیا طریقې سره پاس کړو۔

جناب سپیکر: سکندرخان، سکندرخان نه پس به چې کوم دے نو شاه فرمان خان! ته به د ټولو اخره اوکړې، د سکندر خان نه پس به تاسو اوکړئ جی۔

جناب سکندر حیات خان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ ډیره مهربانی جناب سپیکر۔ زما نه مخکښې چې کومو مشرانو کومه خبره اوکړه، ټولو کښې اول خو زه د خپل اړخه

او د قومی وطن پارټئ د اړخه، دا پرون چې کوم واقعات شوی دی، کومه حمله شوې ده په مولانا صاحب باندې، په جمعیت العلماء اسلام باندې، د هغې چې څومره هم مذمت اوکړے شی، زما خیال دے کم دے۔ په هغې کښې په دې باندې مونږ شکر ګزار یو چې مولانا صاحب بچ شو او هغوی ته څه هغه شان نقصان او نه رسیدو خو چې کوم کسان پکښې شهیدان شوی دی، کوم زخمیان شوی دی، زمونږ د هغوی ټولو سره د زړه نه همدردی هم ده او مونږ د هغوی سره، د هغوی خاندان سره تعزیت هم کوؤ۔ جناب سپیکر، خبره باچه صاحب هم چې کومه اوکړه او کومه بابک صاحب چې اوکړه، بنیادی خبره دا ده چې که مونږ اوګورو، دلته کښې چې کوم سیاسی مشر باندې هم حمله شوې ده، د هغې هغه لحاظ سره تحقیقات نه دی شوی او د هغې اوسه پورې نتیجه نه ده راوتلې، هم دغه وجه ده چې دا سلسلې هم دغسې جاری پاتې کیږی۔ جناب سپیکر، ضرورت دا دے چې ټولې پارټئ څکه دا د دې وخت سره د دې ملک ټولو کښې اهم مسئله چې ده، هغه د امن و امان او دا دهشتګردی ده۔ جناب سپیکر، په دیکښې څه خلق دا اهم ګڼړی او څه دا اهم نه ګڼړی خو مونږ خو دا اور د نیزدې نه وینو، مونږ ته د هغې تپش زیات محسوس کیږی خو زه هغه خلقو ته چې کوم لږ لرې ناست دی، هغوی ته هم دا وایم چې دا اور چې دے، دا بیا دلته کښې به رکاویږی نه، دا اور به بیا پهیلاویږی او دا به هر چا له رارسی، نو پکار دا ده چې دې نه مخکښې چې دا نور ځایونو ته لاړ شی چې مونږ ټول مشترکه کښینو او دې باندې خبره اوکړو او د دې مسئلې حل طرف ته توجه ورکړو، دا د دې وخت ضرورت دے، د دې وخت ضرورت نور یو مسئله هم نه ده۔ د دې اصل مسئله چې ده، د دې ملک خاصکر زمونږ د پښتنو چې ده، اصلی مسئله ئے هم دا دهشتګردی ده او دې طرف ته توجه ورکولو ضرورت دے او بل دا پکار دے چې مونږ دا غوښتنه اوکړو چې یره د دې واقعې صحیح تحقیقات د اوشی او دیکښې چې څوک ملوث دی، هغوی د مخامخ راشی۔ دې نه مخکښې که هغه په اسفندیار خان باندې کومې حملې شوې دی، د هغې صحیح تحقیقات د اوشی، هغې کښې چې څوک ملوث دی، هغه خلق د رامخامخ کړے شی۔ دغه شان د پیپلزپارټئ زمونږ مشره بینظیر بی بی کوم واقعه چې شوې ده، د هغې صحیح تحقیقات د اوشی او دغه شان نور کوم

سیاسی لیډران، نور کوم دغه چې دی، د دې څو پورې چې صحیح تحقیقات اونشی او دا Investigate نکړې شی او دیکښې یو کیس نه صحیح Example جوړ نکړې شی نو دا سلسله به جناب سپیکر! هم دغسې روانه وی او مونږ به هر دویمه ورځ پس اسمبلۍ کښې به راپاڅو او کله به مذمت کوؤ او کله به وایو چې یره دعا کوؤ، په دغه باندې به دا کار نه چلیږی۔ جناب سپیکر، دې طرف ته توجه ورکولو ضرورت دے او دا اصل مسئله ده، په دیکښې صحیح معنو کښې پکار دے که مونږ دې خاورې سره مخلص یو، مونږ دې ملک سره مخلص یو نو پکار دے چې بیا مونږ دې طرف ته توجه ورکړو۔

جناب سپیکر: حبیب الرحمان خان۔

جناب حبیب الرحمان(وزیر زکواۃ و عشر): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکریه جناب سپیکر۔ څنګه چې پارلیمانی لیډرانو صاحبانو تذکره اوکړه، کوم وخت کښې چې پرون مونږ فوری طور د ټیلی ویژن نه خبر شو نو ستاسو او د چیف منسټر په سرکردګۍ کښې مونږ فوری طور د لیډر آف دی اپوزیشن چیمبر ته لاړو او د هغه سره مو په هغه وخت باندې تعزیت اوکړو۔ دا اور داسې دے چې زمونږ بعضې ورونړو اووئیل چې په دې پاکستان کښې څومره لیډرشپ دے، یو هم د دې دهماکو نه دے بچ۔ زما ورور اشاره اوکړه چې بعضې خلق په کهلاؤ مټ جلسې کوی او بعضې خلق ئے چې کوم دے نو پابند، دا بالکل نشته، زه مختصراً غوندې به درته اووایم، د ټولو نه مخکښې خو دا بهرام خان زما شا ته ناست دے، په ده دهماکه شوې وه او بچے ئے پکښې شهید شوے وو، د جماعت اسلامی نائب امیر دے او دلته کښې زمونږ د جمشید مهمند ورور د دې اسمبلۍ ممبر، په هغه دهماکه شوې وه، هغه شهید شوے وو۔ فرید خان باندې چې کوم دے حمله شوې وه، هغه شهید شوے وو، په قاضی حسین احمد حمله شوې وه، خدائے بچ کړے وو۔ په فضل الرحمان مولانا دا دویمه حمله ده، اللّٰه تعالیٰ ئے بچ کوی، په اسفندیار ولی باندې، اسرار ګنډاپور شهید شوے وو۔ دغه شان زمونږ چې څومره مشران دی، په شیرپاؤ خان باندې تقریباً څلور حملې غالباً شوې دی یا درې حملې شوې دی، خدائے بچ کړے دے، دا د اللّٰه تعالیٰ فیصله ده۔ یعنی زه به دا اووایم بینظیره شهیده شوې ده، هم د دې دهماکو د لاسه په هغه وخت کښې په لوئې مقام باندې

وه۔ د هغې نه وروستو، یعنی د دې خبرې سره شیرپاؤ خان چې پوره تحقیقات پکار دی، یقیناً تحقیقات به څوک کوی؟ اوس اوس زه به دا اووایم په دې دغه کښې دا د بلوچستان واقعه ده، زه به دا اووایم چې د بلوچستان حکومت ته د دې ځائې نه یو میسج مونږ Convey کوؤ چې هغه حکومت د فوری طور تحقیقات اوکړی، زمونږ دا څومره لیډران چې دی، دا زمونږ مشران دی، د لکهونو خلقو نمائندګی کوی خو په دیکښې دا خبره نشته۔ د دې دهشتګردو یعنی هر سړے ټارګټ دے ، هغوی په دې ملک کښې Harassment خوروی، هغوی دا ملک Destabilize کوی، دا د اسلام هم دشمنان دی او دا د پاکستان هم دشمنان دی، په دیکښې دا خبره نشته، دا تخصیص پکښې نشته چې ګڼې دا یو ګوند ترینه، فلانکئ پارټی ترې بچ ده، د هغوی چې څه وس کیږی د هغوی د پاره د بهر نه پیسې اخلی خو تحقیقات د مرکزی حکومت هم ذمه واری ده، د څلور واړو صوبائی حکومتونو هم ذمه واری ده چې فوری طور په دې باندې یو هائی لیول ډیبیټ اوکړی، Deliberation اوکړی او د دې دغه تهه ته ځان اورسوی او بیا بهرپور طور یعنی زمونږ مشران چې کوم دے کله په هندوستان ګوته کیږدی چې بهرپور طور بلاججهک بغیر د ویرې او ترهې نه چې کوم دا خلق په دیکښې ملوث دی چې هغه بالکل په ګوته کړی او دا ټول سیاسی لیډران، پارټی د هر چا خپله ده، سیاست د هر چا خپل دے خو په دې ملک چې کوم اور لګیدلے دے ، اور چې اولګی بیا پکښې پارټئ نه وی، بیا مونږ ټول په جمع اوس په یو کور اور اولګیدو نو مونږ ټولې پارټئ دا ټول چې دلته کښې کوم معزز ایوان دے ، دا ټول به ځو او وړومبے به اور مړ کوؤ، نو په دې ملک باندې اور لګیدلے دے ، په دیکښې یو پارټی یا یو سیاسی ګوند دا نشته، دا زمونږ د ټولو بحیثیت مسلمان او بحیثیت پاکستانی دا زمونږ ذمه داری ده چې دا غله معلوم کړو، خپله حصه په دیکښې هم ورواچوؤ او مونږ مرکزی حکومت ته هم او خپل حکومت ته هم دې څلورو واړو صوبائی حکومت ته او د آزاد کشمیر حکومت ته هم دا مونږ د دې ځائې نه Message convey کوؤ چې په دیکښې د بهرپور طور دا دغه د معلوم کړی او بالکل په نیغه او ښه په غیرت باندې او شجاعت باندې د هغه خلق Pinpoint کړی، هغه د اوښائی او هغه مطلب دا دے چې دې دغه شی بیا۔ زه د جماعت

اسلامی د طرف نه پرون هم تاسو، زمونږ مشرانو بیان ورکړے دے پخپله هم ستاسو په مشرئ کښې پرون لطف الرحمان مولانا صاحب له مونږ ورغلی وو او فوری طور د هغوی سره مونږ تعزیت کړے وو، زه د خپلې پارټئ د طرف نه بهرپور طور د دې واقعې مذمت کوم او دې ټول ایوان ته مې دا درخواست دے چې مونږ په دې ایوان کښې ورونړه یو، دا یو جرګه ده، دا دې ټول پاکستان اور اخستې دے، ټهیک ده زمونږ د دې خپلې خطې، د پښتنو د دې بیلټ، دا زمونږ ملګری خبره کوی خو دا حالات دلته کښې چې کوم دے جوړ شوی دی، په دې وجه مونږ زیات یعنی پښتانه متاثره دی، نور د هغوی د پاره پښتون او پنجابے او سندھے هغه د نومې پاکستانی د نومې لیډر د نومې زمونږ د مشرانو که هغه د هر ګوند دے، هغوی دا ختمول غواړی او دا ملک Destabilize کول غواړی۔ مونږ ټولو له عهد پکار دے په دې ځائې کښې، د خدائے په مخکښې چې مونږ به په دې دغه باندې په یو پیج یو، زمونږ به یو خبره، یو په دیکښې به د سیاست او پارټی که زما پارټی ده او که ستا پارټی ده، دا زمونږ ټولې پارټئ دی۔ مولانا فضل الرحمان د جمعیت العلماء اسلام مشر دے خو هغه انټرنیشنل لیډر دے، هغه یو مذهبی سکالر دے، هغه یو دینی سړے دے، د دې وجې نه دا ټول لیډران زمونږ مشران دی، که هغه شیرپاؤ خان دے، که اسفندیار خان دے، که هغه چې څومره مشران دی، دا ټول زمونږ مشران دی ځکه زمونږ د دې ایوان د دې ورونړو، مونږ ټول ورونړه یو، د هغوی مشران دی نو د دې وجې زمونږ هم مشران دی۔ مونږ به دا بهرپور طور کوشش کوؤ چې ان شاء الله تعالیٰ دا اور د مونږ مړ کړو او مونږ د په دیکښې خپله حصه کار په دیکښې واخلو۔

جناب سپیکر: جناب شاہ فرمان۔

جناب شاہ فرمان (وزیر پبلک ہیلتھ انجینئرنگ): شکریہ جناب سپیکر۔ کل اس واقعے کے بعد لیڈر آف دی اپوزیشن کے پاس ہم سارے چلے گئے اور چیف منسٹر صاحب بھی تھے تو پارٹی کا مؤقف بڑا کلیئر ہے، اس کی جتنی بھی مذمت کی جائے کم ہے۔ کچھ سوالات جو یہاں پر اٹھائے گئے، میرے بھائی نے کہا کہ اگر اس حکومت کا ایک سپورٹر عمران مہمند صاحب یا فرید خان صاحب یا ہمارے منسٹر اسرار اللہ گنڈاپور، تو ہمارے اوپر بھی یہ حملے ہوئے ہیں، خودکش حملے ہوئے ہیں لیکن ایک بڑا Important سوال کہ یہ کون کر رہا ہے؟

یہ سردار حسین بابک صاحب نے سوال اٹھایا کہ یہ کون کر رہا ہے اور اگر کسی کو پتہ ہے تو بتادیا جائے؟ تو میں سمجھتا ہوں کہ 2001 سے جب یہ سلسلہ شروع ہو گیا تو یہ سوال سب کے ذہنوں میں تھا اور ہے بھی لیکن پاکستان تحریک انصاف اور ہماری یہ کولیشن گورنمنٹ اس صوبے کے اندر ہے، ہمارے بڑے سینیئر رہنما اور Competent لیڈر ہیں، ہمارے آفتاب خان شیر پاؤ صاحب، وہ Interior Minister تھے، پانچ سال میں شاید وہ بھی اس کا جواب نہ دے سکے۔ پانچ سال اے این پی، پی پی پی کی کولیشن گورنمنٹ رہی ہے صوبے میں اور مرکز میں بھی، وہ بھی اس کا جواب نہ دے سکے کہ یہ کون تھے اور موجودہ اگر فیڈرل گورنمنٹ جن کے پاس اتنے اختیارات ہیں اور اتنے وسائل ہیں، اتنی اتھارٹیز ہیں، اتنی Law Enforcing Agencies ان کے کنٹرول میں ہیں، فاٹا ان کا Jurisdiction ہے تو ہم بھی یہ سوال کرتے ہیں لیکن ذمہ داری کس کی ہے، کون بتائے؟ ایک بات میں ضرور کہنا چاہتا ہوں کہ یہ پالیسی چل پڑی ہے، 2001 سے پالیسی چل پڑی ہے اور پاکستان تحریک انصاف نے 2001 میں، 2002 کے الیکشن میں ہماری ایک ہی سیٹ تھی، کوئی گورنمنٹ کا نام ونشان، لیکن پالیسی ہماری ایک تھی کہ یہ جو Terrorism کا ایشو ہے، سب اس کے اوپر متفق ہیں کہ یہ ملک کیلئے تباہی ہے لیکن حل ہر سیاسی جماعت کی سوچ اور پروگرام کے مطابق، ہر سیاسی جماعت نے اپنا حل پیش کیا، ہم 2001/2002 سے یہ کہتے آ رہے تھے کہ اس مسئلے کا حل، اگر شروع سے ہی ہم اس کے اوپر متفق ہو جاتے جو آج ہم بات کر رہے ہیں، شروع سے ہم اس کو ڈائیلاگ کی طرف ہی لے جاتے، حل نہ ہوتا تو Separate کر جاتے وہ فورسز جو کہ اینٹی پاکستانی ہیں اور اتنے زیادہ آپریشن در آپریشن، اور بار بار ہم کہتے آ رہے تھے کہ دیکھیں یہ مسئلہ ادھر حل ہونے والا نہیں ہے، یہ فرق ضرور ہو سکتا ہے، میں اپنے دوستوں سے اس بات پر متفق ہوں کہ یہ ملک کیلئے تباہی ہے اور اس کا Collective حل ہونا چاہیئے، فرق صرف یہ ہے کہ ہو سکتا ہے کہ پاکستان تحریک انصاف کی سوچ کے مطابق اس کا حل کوئی Different ہو، ہو سکتا ہے کہ اے این پی کی سوچ کے مطابق اس کا حل Different ہو، اس کے حل کے اوپر تو اختلاف ہو سکتا ہے لیکن اس مسئلے کے اوپر ہم متفق ہیں کہ یہ پاکستان کیلئے تباہی ہے اور اس کے اوپر بیٹھ کے بات کرنی چاہیے، Consensus develop کرنی چاہیے، اس کے اوپر کوئی اختلاف رائے نہیں ہے لیکن جو اختلاف نظر آتا ہے، وہ ادھر نظر آتا ہے کہ تحریک

انصاف شاید ایک اور طرح کا حل پیش کرتی آ رہی تھی، پچھلے دس سال سے کوئی Different سیاسی جماعتوں کا، ہم بھی یہ چاہتے ہیں کہ اب موجودہ حکومت جو فیڈرل گورنمنٹ ہے، جنہوں نے آپریشن فاٹا کے اندر شروع کیا ہوا ہے، وہ زیادہ Vigilant ہونا چاہیے ان کو اور یہ بتا دینا چاہیے کہ کون کونسی فورسز؟ جس دن فورسز کا تعین ہوا جناب سپیکر! ہم اپنے دوستوں کے ساتھ، ہم اپوزیشن لیڈر کے ساتھ، ہم اس ہاؤس کے ساتھ بیٹھ کے ان کے ساتھ متفق ہیں کہ جو بھی اس ملک کے خلاف ہے، اس کے امن کے خلاف ہے، ہم ان کے ساتھ ہیں۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ میرے خیال میں نماز کیلئے بیس منٹ وقفہ کر لیں گے۔ کتنا وقت ہے؟ اچھا ابھی ٹائم ہے تو۔

جناب جعفر شاہ: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: نہیں، ہم ایجنڈے کی طرف جاتے ہیں۔

جناب جعفر شاہ: سر، یو د وه منتھه را کړئ جی۔

جناب سپیکر: نہیں، یہ جعفر شاہ صاحب! وہ ایجنڈا، یہ بہت اہم ایشو ہے، اس پہ ایک ریزولیوشن اگر پاس کرنی ہو تو بریک کے بعد، بریک کے بعد آپ لوگ بیٹھ جائیں اور Proper ایک ریزولیوشن ڈرافٹ کر لیں اور پھر وہ اسمبلی میں پیش کر لیں، میں آپ کا ویسے بھی، مفتی جانان صاحب نے۔۔۔۔۔

جناب جعفر شاہ: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: جی جی، جعفر شاہ صاحب۔

جناب جعفر شاہ: تھینک یو جناب سپیکر صاحب۔ پرون را ھسې مونږ وینو، زمونږ یو ډیر معزز رکن اسمبلی هغه خپلې خلې ته بوقه اچولې ده او ناست دے، توره کپړا ئے اچولې ده نو زه حیران یم چې دا سې دا کومه خبره ده۔۔۔۔۔

(قہقہے اور تالیاں)

نشانزدہ سوالات اور انکے جوابات

جناب سپیکر: مفتی جانان صاحب! کوئسچن نمبر 1376، مفتی جانان صاحب، مفتی جانان صاحب۔
(مداخلت اور شور) مفتی جانان صاحب، (مداخلت اور شور) مفتی جانان صاحب (مداخلت اور شور) مفتی جانان صاحب، مفتی جانان صاحب۔

مفتی سید جانان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔

(مداخلت اور شور)

جناب سپیکر: ہاؤس کے ڈیکورم کا خیال رکھیں جی، (مداخلت اور شور) ہاؤس کے ڈیکورم کا خیال رکھیں، ہاؤس کے ڈیکورم کا خیال رکھیں (مداخلت اور شور) جی، آپ بیٹھیں، پلیز، پلیز آپ بیٹھ جائیں۔ مفتی جانان صاحب، کوئسچن نمبر 1376، مفتی جانان صاحب۔

مفتی سید جانان: سپیکرصاحب! دا 1335 نمبر سوال دے خو د یوې خبرې وضاحت جناب سپیکرصاحب! زه لږ غواړم۔ پرون زمونږ جاوید نسیم صاحب تې وی والا ښکاره کړلو ،دا سې یو عجیبه عجیبه قصې زمونږ دې اسمبلۍ کښې کیږی، مونږ حیران یو چې دا څه قصې کیږی خو زه۔۔۔۔

جناب سپیکر: مفتی صاحب! خپل چې د کوم کوئسچن دے Kindly هغې ته را شئ۔

مفتی سید جانان: جناب سپیکرصاحب، دا 1375 نمبر سوال دے، دیکښې جناب سپیکرصاحب! ما چې څه غوښتی دی، غالباً غالباً یو خو دا دی۔۔۔۔

جناب سپیکر: مفتی جانان صاحب! آپ نے جو مانگا ہے، اس کا جواب دیا ہے۔

مفتی سید جانان: زه جی هم دغه خبره، هم دغه قصه جی زه د رته کوم۔۔۔۔

جناب سپیکر: اور آج اس نے پھر اتنے کوئسچنز کئے ہیں کہ وہ ہر ایک جو ہے نا، اتنا بڑا اس کا، میں نے کہا کہ خدا رسول کے واسطے اتنا بھی نہ کرو کہ وہ۔۔۔۔۔

مفتی سید جانان: زه جی دا ان شاء الله العظیم، دا یو یو شے ما کتلے دے، ما د دې مطالعه کړې ده، ان شاءالله العظیم دا به ما په دې نیت باندې نه وی راوړے چې چا ته تکلیف ملاؤ شی خو جناب سپیکرصاحب! زمونږ او ستاسو مشترکه به دا کوشش وی چې کومې ادارې کښې نقص وی، د هغې اصلاح د پاره به د ځنې شیانو نشاندهی کوؤ جناب سپیکرصاحب! دا په مونږ او تاسو ټولو باندې لازمه

ده او د دې د پاره مونږ عوامو دلته راستولی یو۔ جناب سپیکرصاحب، زما اول نمبر ضمنی سوال دا دے چې آیا دا بهرتیانې صرف محدودو ضلعو کېنې ولې شوې دی، دا د صوبې نورو ضلعو کېنې ولې نه دی شوې چې دا یا څلور ضلعې دی او یا پینځه ضلعې دی، دې پورې محدود ولې دے؟ دویم نمبر جناب سپیکرصاحب! ما دا غوښتې دی دې سوال کښې چې کوم امیدواران ناکام دی، د هغوی د ټیسټ او د انټرویو کاغذونه جناب سپیکرصاحب! هغه دیکښې نشته دے۔ دریم نمبر ما دا غوښتی دی چې ما ته اخباری تراشې پکار دی جناب سپیکرصاحب، دا اخباری تراشې دی، دا که تاسو لږ غوندې واړوئ خو تاسو سره به دومره وخت نه وی جناب سپیکر صاحب! د دې تقریباً تقریباً تعداد نه دے معلوم چې څومره تعداد دے، څومره بهرتیانې دی، کوم کوم سکیل کښې دی او څنې اخباری تراشې جناب سپیکرصاحب! داسې دی چې هغه مکمل مخدوشې دی، هغه هیڅ څه شی باندې نه پوهیږې چې کوم اخبار دے او څه شے ورکښې لیکلے دے؟ زما به دا گزارش وی منسټر صاحب ته چې دا سوال کمیټئ ته لاړ شی، کمیټئ کښې به ان شاء الله العظیم په دې باندې بحث اوشی او چې کومې بهترئ وی، هغې طرف ته به مطلب دے څو، هغه به کوؤ چې کومې کښې بهتری نه وی، هغه به پریږدو۔ زما به منسټر صاحب نه دا گزارش وی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی منسٹر صاحب۔ کون اس کا Respond کرے گا؟

جناب عارف یوسف (پارلیمانی سیکرٹری برائے قانون): سر! شکریہ، اشتیاق صاحب۔ سر، اس کو ڈیفرا گر کر دیں۔

جناب سپیکر: اس کو پینڈنگ کرتے ہیں، اس کو پینڈنگ کرتے ہیں۔

پارلیمانی سیکرٹری برائے قانون: جی پینڈنگ کر دیں تو اس کا پھر وہ ہو جائے گا، اس کو پینڈنگ کر دیں، شکریہ جی۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ یہ کاپی آپ کے ساتھ رہے گی، یہ پینڈنگ۔

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر اطلاعات): جناب! مکمل جواب دیا ہوا ہے۔

مفتی سید جانان: سپیکر صاحب، د منسټرانو که داسې رویه وی نو بیا خو به۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نه بالکل ډیره نامناسبه رویه ده،ډیره نامناسبه رویه ده او دا ډیر زیات، کون منسٹر ہے 'کنسرنڈ' ،ماحولیات،اشتیاق ارمڑ۔

ایک رکن: جناب سپیکر صاحب! وہ نہیں ہے۔

جناب سپیکر: نہیں،اس نے کسی کو اپنی وہ نہیں حوالہ کی ہے۔

وزیر اطلاعات: جواب تو سارا ڈیٹیل میں آیا ہوا ہے، میں نہیں سمجھتا کہ کوئی ایسی بات ہے جو کہ مزید وضاحت کی ضرورت ہے۔

جناب سپیکر: اس کو چلو پینڈ نگ کرتے ہیں،Next۔

(سوالات نمبر 1375،1376اور 1867 پینڈ نگ کئے گئے)

وزیر اطلاعات: ساری ڈیٹیلز ہیں اس میں، نہیں، کوئی ایک پوائنٹ آپ بتادیں جس کا جواب اس میں موجود نہیں ہے۔ پھر آپ کمیٹی کے حوالہ کر لیں، لیکن اس پہ تو میں نہیں سمجھتا کہ کوئی مفتی صاحب کے جواب کی تفصیل اس Answer میں موجود ہے جی۔

جناب سپیکر: اس کو میں نے پینڈ نگ کر دیا۔ صالح محمد، سوال نمبر 1531، صالح محمد۔

* 1531 _ جناب صالح محمد: کیا وزیر ماحولیات ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) محکمہ ہذا صوبہ بھر میں قیمتی جنگلات کی غیر قانونی کٹائی اور سمگلنگ کی روک تھام کیلئے سر گرم عمل ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو گزشتہ ایک سال میں لکڑیوں کی سمگلنگ اور غیر قانونی کٹائی میں ملوث افراد کے خلاف کل کتنے کیسز درج کئے گئے، ان کی نوعیت اور اب تک کی جانے والی پیشرفت کی تفصیل ضلع وائز فراہم کی جائے؟

1۔ سنٹرل سدرن فارسٹ ریجن۔ 1۔ پشاور۔

سید محمد اشتیاق (معاون خصوصی برائے ماحولیات): (الف) جی ہاں، یہ درست ہے۔

(ب) گزشتہ سال 13-2012 کے دوران خیبر پختونخوا صوبے میں غیر قانونی کٹائی اور سمگلنگ میں ملوث افراد کے خلاف جو کیسز درج کئے گئے ہیں، انکی ضلع وائز تفصیل ذیل ہے:

نام ضلع	تعداد کیسز	نوعیت کیسز	وصول شدہ عوضانہ
نوشہرہ	01	کمپنسیشن کیس	267258/- روپے
پشاور	08	کمپنسیشن کیس	24043/-روپے
چارسدہ	07	کمپنسیشن کیس	26370/-روپے
مردان	06	کمپنسیشن کیس	61782/-روپے
صوابی	107	کمپنسیشن کیس	3617786/-روپے
ڈیرہ اسماعیل خان	90	کمپنسیشن کیس	136811/- روپے
کوہاٹ	25	کمپنسیشن کیس	339765/- روپے
کرک	12	کمپنسیشن کیس	11305/-روپے
ہنگو	33	کمپنسیشن کیس	119225/-روپے
بنوں	06	کمپنسیشن کیس	92300/-روپے
لکی مروت	21	کمپنسیشن کیس	60351/- روپے
کل میزان	316		4756996/-روپے

ضلع	نام فارسٹ ڈویژن	گزشتہ سال پی سی درج شدہ مقدمات	فیصلہ شدہ مقدمات	زیر تجویز عدالت مقدمات
نوشہرہ	نوشہرہ	96	0	96
چارسدہ	ایضاً	04	0	04
مردان	مردان	15	0	15
صوابی	ایضاً	132	0	132
کوہاٹ	کوہاٹ	15	0	15
بنوں	بنوں	01	0	01
کل میزان		263	0	263

نوٹ: 2001 سے سپیشل مجسٹریٹ کی اسامیاں ختم ہونے کی وجہ سے PC کیسوں کے فیصلے نہیں ہو رہے ہیں۔

2۔ نادرن فارسٹ ریجن۔II ایبٹ آباد۔

نام ضلع/فارسٹ ڈویژن۔	تعداد کیسز	نوعیت کیس	وصول شدہ عوضانہ
ہری پور	314	کمپنسیشن کیس	15520000/-روپے

ایبٹ آباد(پٹرول سکواڈ ڈویژن)	122	کمپنسیشن کیس	-/4064011روپے
ایبٹ آباد(گلیز ڈویژن)	354	کمپنسیشن کیس	-/5349806روپے
مانسہرہ(سیرن ڈویژن)	207	کمپنسیشن کیس	-/3815260روپے
مانسہرہ(کاغان ڈویژن)	162	کمپنسیشن کیس	-/2703869روپے
مانسہرہ(پٹرول سکواڈ ڈویژن)	49	کمپنسیشن کیس	-/1924533روپے
مانسہرہ اگرور تناول(ڈویژن)	197	کمپنسیشن کیس	-/3764514روپے
بٹگرام(ہزارہ ٹرائبل ڈویژن)	29	کمپنسیشن کیس	-/944890روپے
کوہستان(لوئر کوہستان)	05	کمپنسیشن کیس	-/242821روپے
کوہستان(اپر کوہستان)	04	کمپنسیشن کیس	-/202314روپے
ٹوٹل میزان	1443		-/38532018روپے۔

ضلع	نام فارسٹ ڈویژن	گزشتہ سال پی سی درج شدہ مقدمات	فیصلہ شدہ مقدمات	زیر تجویز عدالت مقدمات
ہری پور	ہر پور	24	12	12
ایبٹ آباد	گلیز	10	04	06
ایبٹ آباد	پٹرول سکواڈ	01	0	01
مانسہرہ	سیزن	177	46	131
مانسہرہ	کاغان	81	03	78
مانسہرہ	اگرور تناول	307	37	270
بٹگرام	ہزارہ ٹرائبل	33	33	0
کوہستان	لوئر کوہستان	01	0	01
	ٹوٹل	634	135	499

ملاکنڈ فارسٹ ریجن۔III سوات۔

ضلع	کل کیسز	کل کیسز فیصلہ شدہ	بقایا کیسز
سوات	1151	859	292
بونیر	917	621	296
شانگلہ	344	222	122

لوئر دیر	30	19	11
اپر دیر	710	71	639
دیر کوہستان	3830	01	3829
چترال	31	0	31
کل میزان	7013	1793	5220

ضلع/فارسٹ ڈویژن	تعداد CC کیسز	نوعیت کیسز	وصول شدہ عوضانہ
لوئر دیر فارسٹ ڈویژن	41	کمپنسیشن کیس	822958/-روپے
چترال	76	کمپنسیشن کیس	2130501/-روپے
اپر دیر فارسٹ ڈویژن	105	کمپنسیشن کیس	1058800/- روپے
دیر کوہستان	05	کمپنسیشن کیس	130500/-روپے
کل میزان	227	کمپنسیشن کیس	4142759/-روپے

ABSTRACT

کل میزان فارسٹ ریجن:	کل CC کیسز۔	وصول شدہ رقم عوضانہ۔	کل PC کیسز۔	فیصلہ شدہ۔	بقایا PC کیسز
I,II&III	1986	474317773	7910	1928	5982

جناب صالح محمد: شکریہ جناب سپیکر۔ جناب سپیکر! جو میرا کوئسچن تھا، اس کا جواب جو آیا ہے، کافی حد تک تو میں اس سے مطمئن ہوں لیکن جناب سپیکر! جنگلات کسی بھی ملک کا نہایت ہی اہم شعبہ ہوتا ہے، ہر ملک کی ترقی میں جنگلات کلیدی کردار ادا کرتا ہے، ترقی یافتہ ممالک میں کل رقبے کا پچیس فیصد حصہ جنگلات کیلئے مختص ہوتا ہے لیکن جناب سپیکر! بدقسمتی سے ہمارے اس صوبے میں زیادہ تر جنگلات پیچیدہ پہاڑوں پر واقع ہوتے ہیں اور جو حصہ میدانی علاقوں میں آتا ہے، اسے بے دریغ اور بے قاعدہ وہاں سے کٹائی ہو جاتی ہے اور جنگلات اور جنگلی حیات وہاں سے ناپید ہوتی ہے جناب سپیکر، محکمے کے اہلکاروں کی مجرمانہ غفلت اور ملی بھگت سے قومی خزانہ برباد ہوتا جارہا ہے، پرانے گرے ہوئے اور کاٹے ہوئے جنگلات پر نئے پودے لگانے اور اس کی دیکھ بھال کے نام پر قومی خزانے سے اربوں روپے خرچ ہو رہے ہیں۔ اس کے باوجود اس کے نتائج مایوس کن ہیں، اگر یہی مجرمانہ غفلت کی روش چلتی رہی تو عنقریب ہماری آنے والی نسلیں جنگلی حیات کو محض خیالی

دنیا میں تلاش کرتے رہیں گے تو اس کے لئے میری گزارش ہے کہ کوئی جامع پالیسی بنائی جائے تاکہ جو نقصان ہو چکا ہے، وہ تو ہو چکا ہے، آگے کیلئے کوئی اس کیلئے اچھی سی پالیسی بن جائے تاکہ اس پر عمل درآمد ہو سکے۔ شکریہ جی۔

جناب سپیکر: اور جواب سے مطمئن ہیں جی؟

جناب صالح محمد: جی جی۔

Mr. Speaker: Okay, Question No. 1866, Mufti Said Janan, Mufti Said Janan.

* 1866 _ مفتی سید جانان: کیا وزیر مال ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) صوبہ کی مختلف زرعی زمینوں پر دن بدن تعمیر ہو رہی ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ بڑھتی ہوئی آبادی کے سبب پشاور کی زرعی زمین متاثر ہو رہی ہے؛

(ج) اگر (الف)، (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو:

(1) سال 2000 سے تاحال ضلع پشاور اور ضلع نوشہرہ کی کتنی زمین پر آبادی تعمیر ہوئی، نیز سال 2000 کے مقابلے میں تاحال مذکورہ اضلاع میں کتنی جریب زرعی زمین رہ گئی ہے اور کتنی جریب زمین پر آبادی ہوئی ہے؟

جناب علی امین خان (وزیر برائے مال واملاک): (الف) جی ہاں۔

(ب) جی ہاں، بڑھتی ہوئی آبادی کے سبب پشاور کی زرعی زمین متاثر ہو رہی ہے۔

(ج) ڈپٹی کمشنر پشاور کی رپورٹ کے مطابق ضلع پشاور میں کل رقبہ سال 2000/2001 میں 109,883 ایکڑ تھا جو کہ سال 2013/2014 میں 106,576 ایکڑ رہ گیا ہے، یعنی رقبہ میں 3,307 ایکڑ کی کمی واقع ہوئی جو کہ آبادی میں تبدیل ہوئی ہے جبکہ ڈپٹی کمشنر نوشہرہ کی رپورٹ کے مطابق ضلع نوشہرہ میں کل 289094 ایکڑ رقبہ زرعی زمین ہے جس میں سال 2000 سے تاحال 6865.5 ایکڑ رقبہ پر آبادی تعمیر ہوئی ہے اور اب کل 282228.5 ایکڑ زرعی زمین رہ گئی ہے۔

مفتی سید جانان: زه جی دې کوئسچن نه مخکښې یوه خبره کوم، هغه خبره دا ده جی چې دلته مونږ اسمبلئ کښې سوال راوړو، تاسو مونږ ته دا وایئ، پکار دا ده چې زمونږ حوصله افزائی اوشی، تاسو مونږ ته وایئ چې په دې باندې د قومی

خزانې خرچه کیږی۔ جناب سپیکر صاحب، پرون نه اجلاس شروع دے، دا د قومی خزانې خرچه نه ده چې یو ملګرے به مطلب دے دومره سوال راوړی، بیا به منسټر نه وی، دا څه شے دے، دا دغې صوبې پیسې ضائع کول نه دی جناب سپیکر صاحب؟ دا دغې صوبې سره خیانت کول دی، یو سړی عذر وی، عذر صحیح دے، یو سړی ته تکلیف وی، د یوې محکمې ستا د قانون یو منسټر صاحب، یو ایډوائزر صاحب، یو مشیر صاحب د یوې یوې محکمې درې درې کسان دی او بیا به دلته اسمبلئ ته دا راځی او بیا به هیڅوک هم جواب نه کوی۔ جناب سپیکر صاحب! پکار دا ده چې تاسو مونږ ته وایئ چې مونږ سره مدد کوئ، مونږ سره تعاون کوئ او په دې شیانو باندې بیا مونږ ته، جناب سپیکر صاحب! حکومت ته بیا دا پکار دے کنه چې یو شے راځی یا خو که پخپله منسټر نه وی، د هغه عذر وی جناب سپیکر صاحب! بل کس ته د اووائی چې ته د دې مطالعه اوکړه، جواب د اوکړی۔ زه مشتاق غنی صاحب ته دا وایم که چرې تاسو تیارے کړے وی، زما سوال جواب د اوس راکړی راته، زه نه لیږم، کمیټئ ته ئے هم نه لیږم، هیڅ څیز ته ئے نه لیږم خو که تیارے ئے کړے وی، هغه ته نه د معلوم، نه سوال ورته معلوم دے، نه د سوال کیفیت ورته معلوم دے او نه بل څه خبره ورته معلومه ده جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی۔

<u>مفتی سید جانان</u>: سپیکر صاحب! دا یوه اهمه مسئله ده چې دا دغې صوبې کښې خاصکر راروانه ده، هغه د فصلونو زمکو باندې آبادئ دې۔ جناب سپیکر صاحب خاصکر څو ضلعو کښې پیښور کښې، مردان کښې او دې صوابئ دغې طرفونو ته، نوښار طرف ته چې دا زرعی زمکې دی او دا ښې زمکې دی جناب سپیکر صاحب! ما دا سوال راوړے دے، جناب سپیکر صاحب! دا تقریباً تقریباً 2000 او 2001 نه ونیسه جناب سپیکر صاحب! 6614 جریب زمکه دا دغې کالونو کښې کمه شوې ده، دا صرف د پیښور ضلعې کښې هم دغه شان جناب سپیکر صاحب! 6865 جریب، ایکړ زمکه دا نوشهره کښې کمه شوې ده۔ زما به دا ګزارش وی منسټر صاحب ته ستاسو په وساطت باندې چې دا زمکې خو هم دغه شان روانې دی، مونږ ته هر کال تکلیف وی د فصلونو او د څیزونو مطلب

دے دا مونږ ته خوراکی مواد زیاتیږی نو زما به دا گزارش وی چې د دې د پاره که د قانون سازئ ضرورت وی چې قانون سازی اوکړو یا بله داسې یو طریقه کار وی چې په دغه زمکو باندې خلق آبادی نه کوی گنی راتلونکی څو کاله به داسې وی چې بیا مونږ ته زرعی زمکې نه ملاویږی، نو دا مو منسټر صاحب ته گزارش دے که کمیټئ ته لاړ شی چې هلته یو ښه غونډې تجویز د دې راشی چې هغې ته بیا مطلب دا دے یو قانونی طریقه کار جوړ کړو۔

جناب سپیکر: علی امین۔

جناب علی امین خان(وزیر مال واملاک): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکریہ جناب سپیکر۔ یہ جو تفصیل مانگی ہے سوال میں، ان کو ان کی مکمل تفصیل دیدی گئی ہے اور یہ جو زمین کا مسئلہ ہے، ویسے جو اس کے استعمال کا مسئلہ ہے، یہ ریونیو ڈیپارٹمنٹ کی ذمہ داری نہیں ہے، پی اینڈ ڈی ڈیپارٹمنٹ اس کے اوپر کام کرتا ہے کہ زمین کا استعمال کس طرح کیا جائے اور وہ اس پالیسی پہ کام کر رہے ہیں، ان شاءاللہ اس کا بہتر حل وہ نکال رہے ہیں۔ ساتھ ساتھ جو یہ زمین کا انہوں نے مانگا تھا کہ کتنی زمین اب تک استعمال میں آچکی ہے آبادی کے اندر ؟ تو چونکہ آبادی بڑھ بھی رہی ہے اور لوگوں کی ذاتی ملکیتیں ہیں، کالونیاں بن رہی ہیں اور وہ بھی ضروری ہے کہ اگر ایک بندہ اپنی زمین کے اندر آبادی بناتا ہے اور کالونی بناتا ہے اور لوگوں کو رہائش کی ضرورت ہے تو یہ تو کمی اس میں آئے گی، اس میں کوئی سرکاری زمین ایسی نہیں کہ جو ہم نے الاٹ کی ہو لوگوں کو اور اس پر آبادیاں کی ہوں جس میں سرکار ملوث ہو، اس میں زیادہ تر لینڈ جو ہے یہ پرائیویٹ ہے اور چونکہ آبادی بڑھ رہی ہے اور لوگ چاہتے ہیں کہ وہ شہروں سے باہر نکلیں اور اپنے گھر بنائیں، اس میں زمین کافی حد تک کم ہو رہی ہے جو کہ ہمارے صوبے کیلئے بعد میں ایک مسئلہ بن سکتا ہے زرعی لحاظ سے، تو اس کیلئے پالیسی پہ کام کر رہا ہے پی اینڈ ڈی ڈیپارٹمنٹ، ان شاءاللہ بہت جلد اس کا ایک اچھا حل نکال کے ہم ایسا کوئی طریقہ کار اختیار کریں گے کہ ہماری جو زرعی زمین ہے، وہ زیادہ تر بچ جائے تاکہ ہمارے وسائل جو ہیں، زرعی وسائل، وہ بڑھیں کم نہ ہوں۔

جناب سپیکر: اس کیلئے آپ کوئی میکنیزم بنا رہے ہیں یا کوئی پالیسی بنا رہے ہیں یا کوئی لاء لا رہے ہیں کہ اس کا۔۔۔۔۔

وزیر مال: یہ جی ریونیو ڈیپارٹمنٹ کا جو کام ہے، زمین کے استعمال کا جو کام ہے، وہ ریونیو ڈیپارٹمنٹ کا نہیں ہے، پی اینڈ ڈی ڈیپارٹمنٹ اس پہ کام کر رہا ہے، ایک پالیسی کے اوپر کہ اس کے اوپر ان شاء اللہ اچھا ایک لائحہ عمل طے ہو جائے گا، جلد۔

جناب سپیکر: جی، مفتی صاحب۔

مفتی سید جانان: زه چې کومه خبره کوم منسټر صاحب! سوال بالکل چې ما څه شے غوښتے دے هغه ئے ماته راکړی دی، دا زه منم خو زه جی دا دغه کوم چې راتلونکی څوکالونو کښې مونږ او تاسو خو به نه یو خو د دغې صوبې اوسیدونکی خلقو ته به دا مسئلې جوړې وی چې څومره زرعی زمکې دی، دا به نه وی۔ زه دا نه وایم چې دا محکمه مال د دې ذمه داره ده، چې څوک ذمه دار دی، دا د دغې صوبې اجتماعی مسئله ده، چې څوک ذمه دار دی، منسټر صاحب د مونږ ته اووائی دوه میاشتو کښې، څلور میاشتو کښې کال کښې به مطلب دا دے چې دې باندې کار کیږی، زه سوال نه مطمئن یم خو زما به دا گزارش وی چې راتلونکی نسلونه به بیا مونږ او تاسو یادوی چې دغه خلقو دې صوبې باره کښې سوچ نه وو کړے۔ منسټر صاحب نه دا زما صرف گزارش دے۔

وزیر مال: سب سے پہلے تو یہ ہے جی کہ جو ہمارے اپنے صوبے کی زمین ہے، جو حکومت کی ملکیت ہے وہ ہم کسی کو بھی الاٹ نہیں کر رہے ہیں، وہ زرعی زمین ہم کسی کے حوالے نہیں کر رہے ہیں جبکہ مولانا صاحب کی پارٹی نے اپنے دور حکومت میں ایک بہت بڑی زمین آرمی کے حوالے کر دی تھی جو کہ ہمارے صوبے کی زراعت کیلئے بہت بڑا اثاثہ تھی تو اس کی میں ڈیٹیل میں نہیں جاؤں گا زیادہ، یہ جو زمین کی یہ بات کر رہے ہیں کہ جو زرعی زمین قابل استعمال ہے، اس میں عوام کی ملکیت ہے اور چونکہ آبادی بڑھ رہی ہے اور اگر ایک آدمی اپنی زمین کو قانونی بناتا ہے اور لوگوں کی ضرورت پر اس میں آبادی اور گھر بن رہے ہیں تو اس کیلئے ہم کسی کو روک تو سکتے نہیں ہیں، پہلے چاہے کوئی بھی ڈیپارٹمنٹ ہو، ہاں یہ ضرور ہے کہ اپنے صوبے کے جو ہمارے اپنے Assets ہیں، اپنی جو ہماری صوبے کی زمینیں ہیں، ان کو اچھے طریقے سے بروئے کار لائیں اور اپنی زراعت کو اس کے اندر Modern farming کر کے اس کو بڑھائیں کیونکہ یہ مسئلہ۔۔۔۔۔

(عصر کی اذان)

جناب سپیکر: بریک برائے نماز۔

(اس مرحلہ پر ایوان کی کارروائی نماز عصر کیلئے ملتوی ہوگئی)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے)

جناب سپیکر: جی مفتی صاحب۔

مفتی سید جانان: زه دا خبره خو جی، نیمه کبنې پاتې شوې وه۔ منسټر صاحب کوم طرف ته د خبرې بوتللو کوشش اوکړو غالباً لکه دا خبرې نشته دی ورکبنې، ما خو صرف دې د پاره راوړے وو چې دا د دغې صوبې مستقبل دے او مونږ هسې هم تکلیفونو سره مخامخ یو، یو څو کالونو بعد به دا زمکې بالکل هم د کرلو زمکې به نه وی نو زما به تاسو ته دا گزارش وی چې د دې متعلقه چې څاسره وی، محکمه مال وی، زراعت وی، چې څوک هم وی خو چې د دې یو طریقه کار اختیار کړلے شی، میاشت کبنې وی، دوه کبنې د وی، پینځو میاشتو کبنې د وی خو چې راتلونکی وختونو کبنې مطلب دا دے دا مسئله یو طرف ته ووځی۔

جناب سپیکر: دې دوران کبنې، علی امین صاحب! اس دوران میں نے سیکرٹری ایگریکلچر، انہوں نے ہمیں بریف کر دیا کہ یہ Basically PDMA اور ایگریکلچر ڈیپارٹمنٹ کا اور آپ کے ریونیو کا، تینوں کا بنتا ہے تو آپ ایک میٹنگ Arrange کرینگے اور ہمیں پھر اسمبلی میں اس کی ایک رپورٹ پیش کر دیں۔ ٹھیک ہے جی؟

مفتی سید جانان: جناب سپیکر صاحب، میں آپ کے نوٹس میں یہ لاؤں کہ اس پہ پہلے کچھ کام بھی ہو چکا ہے، میری گزارش یہ ہے کہ آپ ہمیں بتائیں کہ فلاں وقت تک آپ میٹنگ کو بلائیں، منسٹر صاحب بلائیں، محکمہ جاری کرے، جیسے بھی آپ مناسب سمجھتے ہیں۔

جناب سپیکر: تین مہینوں تک کم از کم میرے خیال میں، تین مہینے، کیونکہ آپ کو پتہ ہے تین مہینے کے اندر کوئی پالیسی بنائیں گے، ٹھیک ہے؟

مفتی سید جانان: ٹھیک، ٹھیک شو۔

جناب سپیکر: Next ہے مفتی سید جانان، ہو گیا جی۔ مفتی سید جانان صاحب! آپ کا ہے، دوسرا کونسا ہے؟۔۔۔۔۔

جناب عارف یوسف (پارلیمانی سیکرٹری برائے قانون): جناب سپیکر صاحب! کوئسچنز آور ختم ہے۔
جناب سپیکر: محنت کرتا ہے ناں جی، اس کو، بس ختم ہے، ویسے سوال نمبر 1899۔
* 1899 _ مفتی سید جانان: کیاوزیر صنعت وحرفت ارشاد فرمائیں گے کہ:
(الف) صوبہ میں مختلف شہروں میں چھوٹے اور بڑے کارخانے بند پڑے ہیں؛
(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو موجودہ حکومت نے بند صنعتوں (کارخانوں) کو دوبارہ فعال بنانے کیلئے کیا اقدامات کئے ہیں، نیز موجودہ حکومت نے کتنے بند صنعتوں (کارخانوں) کو دوبارہ فعال بنایا ہے، ان کے نام اور پتہ کی تفصیل فراہم کی جائے؟
جناب عبدالمنعم (معاون خصوصی برائے صنعت وحرفت): (الف) جی ہاں۔
(ب) SIDB کے سمال انڈسٹریل اسٹیٹس میں کل بند کارخانوں کی تعداد تقریباً 81 ہے، زیادہ تر کارخانے مالکان کے بینک ڈیفالٹرز ہونے کی وجہ سے بند ہیں، اس کے ساتھ ساتھ ملکی لاء اینڈ آرڈر کی موجودہ خراب صورتحال بھی ایک وجہ ہے۔ خیبر پختونخوا حکومت نے صوبے میں بند کارخانوں کو فعال بنانے کیلئے ایک کمیٹی سمیڈا چیف کی سربراہی میں بنائی ہے جس نے اپنا کام شروع کر دیا ہے۔ کمیٹی نے متعلقہ کارخانہ داروں سے رابطے شروع کر دیئے ہیں تاکہ ان کے مسائل کا حل نکال کر بند کارخانوں کو چالو کرنے کیلئے اقدامات اٹھائے جائیں۔
مفتی سید جانان: سر، دا زما د دې کوئسچن څه اوشو؟ دا خو تاسو په دې باندې څه آرډر ورنکړو۔
جناب سپیکر: بس دا به چې دے ډیفر به کړو، دا 1899؟
مفتی سید جانان: اؤ جی اؤ اؤ، اؤ جی اؤ، دا 1899جی۔ 1899 کښې جی ما د بند کارخانوتپوس کړے دے او دوئ جی ماته لیکلی دی، څه 81 کارخانې بندې دی او غالباً زه خو دا وایم چې دا به غلط بیانی شوې وی، 81 کارخانې نه دی بندې بلکه دې نه مخکښې دغې اسمبلۍ کښې زمونږ یو ملگری سوال راوړے وو تقریباً 400 نه پاسه کارخانې بندې وې او زه وایم چې کهلاؤ خو به خود نه وی شوې، نورې به زیاتې شوې وی او که منسټر صاحب ته صحیح فگرز معلوم وی

چې يره بالکل هم دغه بندې دی، 81 کارخانې بندې دی نو ما ته د لږ غونډې وضاحت اوکړی جناب سپيکر صاحب۔

جناب سپیکر: جی مشتاق صاحب۔

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر اطلاعات): جناب سپیکر! انہوں نے جو کوسچن کیا تھا، اس میں یہ بتادیا گیا ہے کہ 81 کارخانے جو ہیں بینک ڈیفالٹرز ہونے کی وجہ سے بند ہیں، اور جو باقی بھی بند ہیں، اس کیلئے بھی موجودہ حکومت نے ایک بڑی جامع پالیسی تیار کی ہے جس میں فیڈرل گورنمنٹ کو ہم نے خط لکھا ہوا ہے کہ ہمیں گیس سے بجلی پیدا کرنے کی اجازت دے دی جائے 400 میگاواٹ اور اس کو ہم نے Plan یہ کیا ہے کہ جتنے بھی ہمارے یہ انڈسٹریل زونز ہیں، حیات آباد ہے، گدون ہے، حطار ہے، پشاور ہے، ساری جگہوں پہ ہم یہ بجلی کارخانہ داروں کو فراہم کریں گے جس میں کوئی Interruption بھی نہیں ہوگی اور یہ کارخانے جو ہیں، سارے ان شاءاللہ از سرنو ہم چلانے کی بھرپور کوشش کر رہے ہیں۔ صرف Main میں سمجھتا ہوں لاء اینڈ آرڈر سے بھی زیادہ جو پرابلم ہے، وہ انرجی کا پرابلم ہے، بجلی کا مسئلہ ہے اور یہ مسئلہ ہم حل کر رہے ہیں اور یہ حل ہو گیا تو یہ کارخانے بھی چالو ہو جائیں گے اور لاکھوں روزگار کے مواقع بھی ان شاءاللہ لوگوں کو میسر آجائیں گے۔

جناب سپیکر: مفتی صاحب۔

مفتی سید جانان: جناب سپيکر! زه جی يو ګزارش کوم غالباً که مونږ دلته دا سې خبرې اوکړو چې هغه د حقائقو منافی وی جناب سپيکر صاحب! نو زه وايم چې دا به خوندورې نه وی، مونږ سره به بدې لګی جی۔ زما به دا ګزارش وی چې زه به يو درخواست تاسو ته درکړم، دا د تفصيلی بحث د پاره دا سوال منظور شی، زه به دا کوشش اوکړم چې آيا دا رښتيا دی 81 کارخانې بندې دی که دې نه زياتې بندې دی؟ ان شاء الله زه به دا ښايم چې چار سو نه زياتې کارخانې به بندې وی دغې صوبې کښې، زما به دا ګزارش وی۔

جناب سپیکر: جناب منعم صاحب، منعم صاحب۔

معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ نن خو تاسو ډير زبردست دغه اوکړو، مونږ عمر له ګهنټه ليټ په طمع يو جی کنه خو لا مونځ مې

کولو، بهرحال مولانا صاحب خبره ټهیک ده کوم فکر چې راغلے دے، دا 81 دے، دا ټهیک نه دے۔ زمونږ سره چې کوم بند کارخانې دی، د هغې فکر 468 دے، دا بالکل 468 کارخانې مونږ سره بند دی ځکه دلته چې مونږ وایو دا ذمه وار فورم دے، صحیح خبره به کوؤ، نو هغې کښې یو مسئله ما چې ځومره دغه اوکړو نو دیکښې دا ډیر وخت نه بند دی خو یا د دوه ورونړو تنازعه ده یا مرکزی حکومت بجلئ، دغه نه ورکوی د ګیس اجازت نه ورکوی یا د ګیس مسئله ده زمونږ د حکومت، بلکه زمونږ حکومت چې راغلے دے، دې نه مخکښې یو هم نه ده سټارټ شوے۔ مونږ شپږ کارخانې اوسه پورې سټارټ کړې دی په دې خپل لږ غوندې وخت کښې خو عنقریب مونږ یو تجویز دغه کړے دے دیکښې، مونږ یو محکمه چیمبرز کامرس سربراهئ کښې، مونږ یو کمیټی جوړه کړې ده چې د هغې کافی سوچ بچار نه وروستو مونږ به ان شاء الله ډیر زر یو انډسټریز پالیسی اعلان به کوؤ، ان شاء الله تاسو ټول اوګورئ چې دا به ډیر زیات ښه وی او د دې نه "*جبکہ نئی صنعتیں لگانے میں بھی*" نوی صنعتونو لګولو د پاره مونږ هم د ERKF یو پراجیکټ شروع کړے دے چې په هغې به کافی بند کارخانو ته ډیر ښه معاشی صورتحال، د هغی نه به د دوئ مستفید شی جی او مزید نورې بند کارخانې به هم ان شاء الله تعالیٰ بحال کوؤ خو په دې به لږ غوندې وخت لګی او کارخانې زمونږ د صوبائی حکومت په پارټ باندې ډیر کم خبره ده، بلکه دا 81 چې دی دا صوبائی حکومت په دغه نه راځی خو یا د مرکز د بجلئ د دغه، بجلئ نشته یا ګیس نشته او یا د دوه ورونړو یا د دوه پارټنرانو یو مسئله، ما تقریباً مکمل سروے کړې ده ان شاء الله تعالیٰ تاسو به هم دیکښې متفق کوؤ او زه تاسو ته وایم چې واحد کارخانې دی چې دا یو د دهشتګردئ، د خودکشئ د دې نه مونږ دا کارخانې اوباسو، نور حکومت هیڅا سره دا یو دغه نشته چې دومره روزګار پیدا کړی چې هغې نه به دا سسټم ختم شی، ان شاء الله تاسو به راسره تعاون کوئ۔ مولانا صاحب ډیر ښه سوال اوچت کړے دے او مونږ ئې هم ویښ کړی یو، زه به د دوئ دې خبرې سره Agree یم زبردست، لکه نن د دوئ سوال سره چې ما ته ځومره زما په دې محکمه کښې معلومات اوشو، دومره ما ته په تیرو شپږو میاشتو کښې نه وو شوی، مولانا صاحب ډیر ښکلی

سوالونه اوچتوی او مونږ د دوئ خبرې سره ملګری یو، دوئ به ئې دغه کوی او مونږ به ئې ان شاء الله د هغې د حل کوشش کوؤ، دوئ نه به مشوره اخلو، دا زمونږ نه سینیئر دی خو چونکه ما تاسو ته وئیل چې د صوبائی حکومت په پارټ باندې ډیره کمه مسئله ده، زمونږ په پارټ باندې داسې یو خبره نشته چې هغه مونږ دغه کړو، هغه زمونږ د وجې بند ده خو یا د ورونړو د لاسه تنازعه، څوک په کورټ کښې دی، څه یو ځائې دی څه بل ځائې دی، ان شاء الله مولانا صاحب بیا به هم ورسره زه کښېنم څه مسئله وی، زه به ئې کوم۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> منعم صاحب، منعم صاحب، میں یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ یہ ریکارڈ ہمیں دیا کس نے ہے؟

<u>معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت:</u> جی؟

<u>جناب سپیکر:</u> آپ کہتے ہیں کہ یہ غلط ہے، یہ کس نے ریکارڈ ہمیں دیا ہے یہاں؟

<u>معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت:</u> یہ آج میں نے محکمہ والوں کو بلایا تھا کہ آپ نے یہ 81، میں حطار گیا ہوں، میں ایبٹ آباد گیا ہوں، میں نے سارا کچھ دیکھا ہے اور مجھے علم تھا، تو اس ذمہ دار فورم میں ہم ذمہ داری سے بات کریں گے۔ یہ تو کافی، SIDB ہے اور بھی ہیں، تو میں نے ساروں کو اکٹھا کر کے کہا مجھے صحیح فگر دیں، تو انہوں نے۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> نہیں، مطلب یہ ہے کہ اسمبلی میں غلط اعداد و شمار کیسے وہ لا سکتے ہیں؟

<u>معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت:</u> یہ ہم پوچھیں گے ان شاءاللہ، یہ آج کی بات ان شاءاللہ۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> نہیں، اس طرح نہیں ہے، اس طرح ان کے اوپر انکوائری کریں اور باقاعدہ وہ انکوائری رپورٹ آپ اسمبلی میں پیش کر دیں۔۔۔۔

<u>معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت:</u> بالکل سر۔

<u>جناب سپیکر:</u> کہ مطلب غلط انفارمیشن آپ کیسے اسمبلی کے فلور پہ دے سکتے ہیں۔

<u>معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت:</u> یہ سوال مولانا صاحب سے پہلے، ہم نے ان سے کیا تھا، سپیکر صاحب! ادھر اپنے دفتر میں کیا کہ آپ کیوں 81 مجھے بتا رہے ہیں، ان سے ہم پوچھیں گے ان شاءاللہ، ہمارا محکمہ ہے، انہیں ہم بٹھائیں گے، ان سے پوچھیں گے۔۔۔۔

جناب سپیکر: اس کے بعد منعم صاحب! اس کے اوپر جو ہے ناانکوائری کریں اور وہ انکوائری رپورٹ آپ اسمبلی کے فلور پہ ہمیں دے دیں۔

معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت: صحیح ہے، بالکل جی، بالکل۔

جناب سپیکر: وہ انفارمیشن منسٹر نے اس طرح بولا ہے، مطلب Embarrassment ہے، گورنمنٹ کیلئے Embarrassment ہے اور طریقہ ٹھیک نہیں ہے، اس کے اوپر انکوائری کر کے باقاعدہ اسمبلی میں پیش کریں۔

معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت: ان شاءاللہ بالکل۔

جناب سپیکر: جی، مفتی صاحب۔

مفتی سید جانان: جناب سپیکر صاحب! مجھے بڑاافسوس ہو رہا ہے کہ مشتاق غنی صاحب صوبے کا ایک بہت بڑا ذمہ دار منسٹر صاحب ہے، وہ مجھے اسمبلی کے فلور پہ کہہ رہا ہے کہ 81 کارخانے بند ہیں اور پھر وہ اس کی تصدیق بھی کر رہے ہیں۔ جناب سپیکر صاحب! میرا نہیں بلکہ پورے ایوان کا استحقاق مجروح ہوا ہے، اس کو استحقاق کمیٹی کے حوالے کیا جائے۔ مجھے پتہ ہے میں نے چیلنج کیا کہ اگر 81 بند ہیں تو یقینی طور پر میں کہہ رہا ہوں کہ چار سو سے اوپر اوپر بند ہیں، ایڈوائزر صاحب نے خود فرمایا کہ 468 کارخانے بند ہیں۔ جناب سپیکر صاحب! یہ کونسے لوگ ہیں کہ اسمبلی میں غلط اعداد و شمار پیش کر رہے ہیں، ہمیں دھوکہ دے رہے ہیں، پورے ایوان کو دھوکہ دے رہے ہیں، یہ آپ کو دھوکہ دے رہے ہیں، یہ کیسے لوگ ہیں جناب سپیکر صاحب؟

جناب سپیکر: جی، مشتاق غنی صاحب۔

وزیر اطلاعات: جناب سپیکر! یہ بالکل صحیح مفتی صاحب فرما رہے ہیں، ہم نے تو جواب کے مطابق چلنا ہے اور اگر جواب غلط دیا جائے اسمبلی کو تو واقعی Embarrassment ہوتی ہے اور جیسے منسٹر صاحب نے خود بھی کہا ہے کہ وہ اس کی تحقیقات کریں گے اور اس کی رپورٹ اس ایوان میں پیش ہونی چاہئیے تاکہ آئندہ کیلئے کوئی بھی ڈیپارٹمنٹ اسمبلی کو غلط انفارمیشن نہ دے سکے۔

جناب سپیکر: جی، منعم صاحب۔ یہ بہت سیریس نوعیت کا مسئلہ ہے، دیکھیں مطلب یہ چیزیں اگر ہم اس طرح، مطلب اس کے ساتھ ایک غیر ذمہ دار رویہ اختیار کریں گے تو پھر تو کسی چیز، اس کے اوپر مجھے یہاں اسمبلی کے اندر آپ انکوائری کر کے وہ رپورٹ دے دیں اور اس کے خلاف باقاعدہ جو ڈسپلنری ایکشن ہے، اس کے اوپر لیں۔

معاون خصوصی برائے صنعت وحرفت: بالکل جی۔

جناب عبدالکریم: جناب سپیکر صاحب! یو ضمنی سوال دے، دیکښې یو ضمنی سوال دے۔

جناب سپیکر: جی جی، جی عبدالکریم صاحب۔

جناب عبدالکریم: شکریه جناب سپیکر صاحب۔ دیکښې جی لوئې او وړې کارخانې جدا جدا دی، انډسټریل اسټیټ حطار، انډسټریل اسټیټ ګدون، انډسټریل اسټیټ پشاور، د دې یو پوزیشن دے۔ سمال انډسټریل اسټیټ کوهاټ، Same مردان، هری پور، مانسهره د هغې بل پوزیشن دے۔ دیکښې بالکل دې سوال کښې دا کلیئر دې، جواب کښې دا کلیئر نه دی چې دیکښې په لوئې انډسټریل اسټیټس کښې څه پوزیشن دے او وړو کښې جناب سپیکر صاحب! په وړو کارخانو کښې د ګیس او د بجلئ ډیر کم Consumption دے، په هغې کښې دا مسئله نه ده، څنګه چې زمونږ ورور اووئیل دیکښې نورې مسئلې شته دے خو که تاسو اوګورئ نن په مردان انډسټریل اسټیټ، سمال انډسټریل اسټیټ چې دے نو هغې کښې د نورې زمکې ډیمانډ دے، کوهاټ انډسټریل اسټیټ چې کومو کومو سیکټرز باندې سینکشن شوے وو، نورې قسمه کارخانې هغلته کښې راغلې، هغه چلیږی، د پلاټونو پکښې ډیمانډ دے نو مونږ څنګه چې مولانا صاحب اووئیل دغه شان زه هم وایم چې مونږ له کوم فکر راځی، یو خو دوئ وائی چې مونږ ورسره میټنګ کړے دے وفاقی حکومت سره، بهئ د میټنګ چرته څه ډیټ میټ شته دے؟ دا دوئ ته پکار دی چې Mentioned date وی چې په فلانکی ډیټ باندې ستاسو به مونږ ته د پراګریس پته لګی چې د دې څومره میاشتې اوشوې، دوئ دقیصې تپوس نه کوی، دوه کاله مخکښې ئې میټنګ کړے وی،

مونږ ته اووائی چې میټنګ مو کړے دے ، باقاعده ډیټ به لیکی ورسره چې چا چا سره څنګه میټنګ شوے دے-----

جناب سپیکر: کریم خان! آپ کا کوسچن نمبر 1908 ہے، پلیز آپ اس کو وہ کریں۔

جناب عبدالکریم: تهینک یو جناب سپیکر صاحب۔ په دې باندې جی بحث کول دی خو منسټر صاحب نن حاضر نه دے جی، نو زه به تاسو ته اووایم چې دا پینډنګ کړئ جی، اؤ جی۔

جناب سپیکر: ټهیک ده، پینډنګ۔ جعفر شاه صاحب، 1900۔

مفتی سید جانان: زما د هغې کوئسچن مو څه اوکړل۔

جناب سپیکر: اس کے بارے میں توانکوائری ہم نے آرڈر کی ہے، وہ انکوائری رپورٹ اس میں آئے گی۔

مفتی سید جانان: سر، زه جی یوه خبره کوم، که مونږ تاسو څومره نرمئ کوؤ کنه، مونږ دا ستا ماتحت خلق یو، مونږ ستا کرسئ ته ګورو، مونږ سره داسې رویه کیدل، مونږ سره دا دهوکه نه ده جی، دا ستاسو دې کرسئ ته دهوکه ده جی۔ مخکښې تاسو یو دوه ځله رولنګونه ورکړل چې آئنده به داسې نه کیږی، هغې باوجود جی داسې کیږی۔ زما به دا ګزارش وی، استحقاق کمیټی ته ئې اولیږئ چې هغلته کښې معلوم شی چې دا کوم ځائې نه شوے دے۔

جناب سپیکر: نه، دیکښې مفتی صاحب دا دے چې انکوائری رپورټ به مونږ اسمبلئ ته راوړو، دیکښې به دوئ دغه کړی چې څوک د دې Responsible دے، چې څوک Responsible دے د هغه خلاف به استحقاق کمیټئ ته ځو، ټهیک شو جی کنه؟

مفتی سید جانان: صحیح ده جی۔

جناب سپیکر: او کنه۔ سید جعفر شاه صاحب، 1900۔

* 1900 _ جناب جعفر شاه: کیاوزیر ماحولیات ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ سوات کے سیاحتی علاقہ کالام اور بحرین میں بنڑ ریسٹ ہاؤس، کالام، مٹلتان، اتروڑ، گبرال، کولالئی، مانکیال، لدو گورنئی، بحرین ریسٹ ہاؤس، مدین، ایف ڈی سی ریسٹ ہاؤس اور مکینیکل ورکشاپ اور بٹلی ریسٹ ہاؤس اتروڑ موجود ہیں؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو مذکورہ ریسٹ ہاؤسز کی موجودہ رہائشی حالت کیسی ہے، کیا ان کی سالانہ مرمت ہوتی ہے، نیز ان ریسٹ ہاؤسز کو استعمال کیا جاتا ہے یا نہیں، ان کی نگرانی پر مامور عملہ کی تفصیلات بھی بتائی جائیں؟

سید محمد اشتیاق (معاون خصوصی ماحولیات): (الف) ہاں، یہ درست ہے۔

(ب) کالام فارسٹ ڈویژن کی حدود میں واقع ریسٹ ہاؤسز کی تفصیل اور نگرانی پر مامور عملہ کی تفصیل درجہ ذیل ہے:

نمبر شمار	ریسٹ ہاؤس	موجودہ حالت	عملہ
1	بنڑ ریسٹ ہاؤس کالام	آبادی پر درخت گرنے سے کمزور حالت میں ہے۔	ضیاءالرحمان بیرر اور فقیر زادہ چوکیدار
2	مٹلتان ریسٹ ہاؤس	رہائشی حالت میں ہے۔	اقبال حسین بیرر اور افسر خان چوکیدار
3	اتروڑ ریسٹ ہاؤس	رہائشی حالت میں پولیس کے قبضے میں ہے۔	فقیر زادہ بیرر اور عبداللہ جان بیرر
4	کولالئی ریسٹ ہاؤس مانکیال	2010 کے سیلاب میں مکمل بہہ چکا ہے	ریاض احمد چوکیدار محمد زیب بیرر، دونوں مدین میں ڈیوٹی پر ہیں۔
5	بڑال گورنئی ریسٹ ہاؤس	2010 کے سیلاب میں مکمل تباہ ہو چکا ہے	فضل غفار چوکیدار، کالام سب ڈویژن میں ڈیوٹی پر ہیں۔
6	بحرین ریسٹ ہاؤس	رہائشی حالت میں ہے اور سول ایڈمنسٹریشن کے زیر قبضہ ہے۔	شوکت علی چوکیدار، سرنزیب بیرر، یہ دونوں رینج آفس میں ڈیوٹی پر ہیں
7	لدو ریسٹ ہاؤس	2010 کے سیلاب میں مکمل تباہ ہو چکا ہے	جمعہ فقیر چوکیدار، بحرین میں ڈیوٹی پر ہے
8	مدین ریسٹ ہاؤس مکنیکل	کوئی ریسٹ ہاؤس/ورکشاپ	

	ورکشاپFDC	FDCکی نگرانی میں نہیں ہے	

محکمہ جنگلات کالام نے مذکورہ ریسٹ ہاؤسز کی دوبارہ آبادی اور مرمت کیلئے مسلسل فنڈز دینے کی درخواستیں دی ہیں لیکن فنڈز ابھی تک نہیں ملے۔ درج بالا ریسٹ ہاؤسز کی مرمت کیلئے ایک منصوبہ بنایا جا رہاہے جس کی منظوری کے بعد مرمت کا کام شروع کیا جائے گا۔

جناب جعفر شاہ: تھینک یو جناب سپیکر صاحب۔ سپیکر صاحب، انہوں نے ڈیٹیل میں جواب دیا ہے کہ آٹھ یہ ریسٹ ہاؤسز کے بارے میں میرا کوئسچن ہے، فارسٹ ریسٹ ہاؤسز کے بارے میں کیونکہ اسمیں سے کافی بری حالت میں ہیں، تو کل آٹھ ریسٹ ہاؤسز کا انہوں نے میرے حلقے میں ذکر کیاہے اور ان آٹھ میں سے چار ریسٹ ہاؤسز استعمال کے قابل نہیں ہیں، انہوں نے یہاں پہFooting میں بھی کہاہے کہ چونکہ محکمے کے پاس فنڈ نہیں ہے، پیسے نہیں ہیں تو اس وجہ سے وہ اس کی مرمت نہیں کر پائے، تو میری فنانس ڈیپارٹمنٹ سے یہ ریکویسٹ ہو گی کہ وہ یہ ہاؤس (فلور) پہCommit کرے کہ فارسٹ ڈیپارٹمنٹ کو، کیونکہ یہ بہت بڑا قیمتی اثاثہ ہے، بہت اچھے ریسٹ ہاؤسز ہیں جو بھیUse کرے اور میرے خیال میں فارسٹ ڈیپارٹمنٹ اس کو اپنے ورکرز اور آفیشلز کیلئے استعمال کر رہاہے جو وہاں پہ کام کر رہے ہوتے ہیں، تو یہ آپ کے علاقے میں بھی ہوں گے اس طرح، تو پارلیمانی سیکرٹری صاحب! آپ کی وساطت سے میں عرض کروں گا فنانس کو کہ وہ اس چیز پہ بات کریں کہ وہ اس چیز کیلئے ضرور کوئی گنجائش نکالیں کہ فارسٹ ریسٹ ہاؤسز کی مرمت کیلئے فارسٹ ڈیپارٹمنٹ کو پیسے دیدیں۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب محمد علی (پارلیمانی سیکرٹری برائے خزانہ): زہ لږ عرض کول غواړم۔

جناب سپیکر: محمد علی صاحب۔

پارلیمانی سیکرٹری برائے خزانہ: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب، جعفرشاہ صاحب ماشاء اللہ ډیر پروګریسو سړے دے، همیشه اسمبلۍ ته داسې کوئسچنې او داسې ډیبیټ باندې دے بحث کوی چې هغه قابل توجه وی۔ یقیناً دوئ چې کوم ریسټ هاؤسز وئیلی دی د ملاکنډ ډویژن، هزاره ډویژن، دا ټول ټورازم پوائنټ آف ویو سره یو خپل انمول حیثیت لری، خاصکر په ملاکنډ ډویژن

کبنې دا کوم کالام ایریا ده، د ده حلقه ده یا په اپر دیر کبنې، چترال کبنې، دا داسې دی چې ټورسټس هلته ډیر زیات ځی او د هغې د وجې هلته د رهائش مسئلې هم راځی نو د ده دا کوم کوئسچن چې دے نو یقینی ډیره توجه ورکول پکار هم دی۔ زهٔ د جعفرشاه صاحب د دې کوئسچن سره بالکل Agree یم، زما یو ریکویسټ دے چې دوه درې کسانو، د ممبرانو یو کمیټی د جوړه شی، یواځې دا اته ریسټ هاؤسز نه، په اپر دیر کبنې څومره دی، چترال کبنې دی، په لوئر دیر کبنې دی، په سوات کبنې دی، په هزاره ډویژن کبنې دی، په انډس کوهستان کبنې دی، زمونږ ستار صاحب ناست دے، د دې ټولو چې څومره ریسټ هاؤسز دے، دا انتهائی Important دے، په دې باندې زیات یو کروړ Rehabilitation روپئ هم خرچ نه راځی، نو لهذا زه د جعفر شاه صاحب د دې کوئسچن سره Agree یم، زه ریکویسټ کوم چې زیات نه زیات څلور پینځه ایم پی ایز یو کمیټی جوړه کړئ، په دې باندې مونږ کبنینو فنانس ډیپارټمنټ کبنې او د دې د پاره فوری اقدام د اوچتولو د پاره زه بالکل Agree یم جی۔

جناب سپیکر: جعفر شاہ صاحب، جعفر شاہ۔

جناب عبدالستار خان: جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: جی جی، ستار صاحب۔

جناب عبدالستار خان: جناب سپیکر! اس میں، میں چونکہ ٹورازم سٹینڈنگ کمیٹی کا چیئرمین بھی ہوں، اس پہ ہم نے کمیٹی میں بڑا غور بھی کیا ہے تو یہ ہمارے پورے صوبے میں بہت بڑے Valuable assets ہیں ہمارے پاس، ان کو میں مناسب سمجھتا ہوں کہ اگر آپ مناسب سمجھتے ہیں تو اس کو کمیٹی میں بھیج دیں، ٹورازم سٹینڈنگ کمیٹی اس پہ Thoroughly غور کرے گی۔ میں متعلقہ ممبران کو بلاؤں گا جو Concerned حلقوں سے تعلق رکھتے ہیں، اس پہ ہم غور کریں گے تو میرے خیال میں اس کا حل ہم صحیح طریقے سے کر لیتے ہیں۔

جناب سپیکر: جی، محمد علی صاحب۔

پارلیمانی سیکرٹری برائے خزانہ: جی سپیکر صاحب! زه بالکل Agree یم، دا د سټینډنګ کمیټی ته لاړ شی خو په هغې کبنې بیا زه ورسره یو بل ریکویسټ دا کوم چې

یوا ځې دا کوم د سترکټ سوات کښې جعفرشاه صاحب وائی، دا نه، څومره چې د ټورازم پوائنټ آف ویو سره کومې علاقې دی، اپر دیر، لوئر دیر، بونیر، دا سې چې کوم دا هزاره کوهستان جی، نو بالکل دا د سټینډنګ کمیټۍ ته ریفر کړې شی جی۔

جناب سپیکر: ایک منٹ، اچھا اس میں، نہیں اسمیں ایک ٹیکنکل بات ہے، اس میں کچھ ریسٹ ہاؤسز سی اینڈ ڈبلیو کے ہیں، کچھ مختلف مختلف ڈیپارٹمنٹس کے ہیں، (مداخلت) جی جی، کچھ فارسٹ کے ہیں، مطلب مختلف ڈیپارٹمنٹس کے ہیں۔۔۔۔۔

پارلیمانی سیکرٹری برائے خزانہ: جناب سپیکر صاحب، دا زه چې دا کمیټی وایم، ستار صاحب چې کوم سټینډنګ کمیټۍ خبرې کوی، هغه خو د انوائرونمنټ ده، زما خپل دا تجویز دے چې دا کمیټی جوړه شی، ګورئ د ایګریکلچر خپل دے، سی اینډ ډبلیو خپل دے، دغه شان چې دے نو د فارسټ جدا دے، دې ټولو د پاره د یو کمیټی جوړه شی او فیصله د اوکړې شی۔

جناب سپیکر: جی جی، جی۔

جناب سردار حسین: زما یقین دا دے چې ایډوائزر صاحب هم په دې Agree شو چې که کله، سټینډنګ کمیټی خو جی تاسو ته پته ده، دا د دې د پاره۔۔۔۔

جناب سپیکر: چلو ٹورازم سٹینڈنگ کمیٹی، ٹورازم۔

جناب سردار حسین: سټینډنګ کمیټی خو د د دې د پاره چې Oversighting به کوی۔

جناب سپیکر: ابھی جو Latest مجھے اس کا پتہ ہے کہ تمام ریسٹ ہاؤسز گورنمنٹ نے ابھی اس کے حوالے کئے ہیں، ٹورازم ڈیپارٹمنٹ کے حوالے کئے ہیں۔ (مداخلت) سی ایم صاحب! یہ سارے میرے خیال میں گیسٹ ہاؤسز سارے جو ہے نا، یہ ابھی اس کے پاس ہیں، کدھر ہیں؟

جناب جعفر شاہ: سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: جی جی۔

جناب جعفر شاہ: So far I know، آپ مجھے مائیک دیدیں، فلور دیدیں مجھے سر۔ خو پورې چې زما دا علم دے نو زما خیال دا دے چې فارسټ ډیپارټمنټ Refuse کړے دے ځکه چې د هغوی These are working huts او د هغوی آفیشلز چې لاړ شی نو They stay over there for marking, for working plan and these things. Forest Department is not ready to handover their infrastructure to Tourism Department. I don't know what's the latest decision? May be the Special Assistant for Law or somebody may know it. لیکن جہاں تک میرا علم ہے تو اس میں فارسٹ نہیں ہے شامل، تو Better it would be-----

جناب سپیکر: چې کوم، چې کوم د غه کښې راځی، کوم چې ټورازم ډیپارټمنټ کښې راځی، هغه به مونږ اولیږو، چې کوم ټورازم ډیپارټمنټ سره نه راځی نو هغه به بیا د غه وی۔ (مداخلت) جی جی، انوائرنمنټ سره دے۔

جناب شاہ حسین خان: جناب سپیکر صاحب! د جعفر شاه صاحب چې کوم سوال دے او د انوائرونمنټ سره تعلق دے نو چې کوم فارسټ ریسټ هاؤسز یا ګیسټ هاؤسز چې دی، د ده سوال د هغې باره کښې دے، دا چې دا نور ورسره تاسو کوئ بیا پیچیده کیږی، بیا د ټورازم مسئله پکښې دومره راځی۔ تاسو د ده سوال فی الحال د انوائرونمنټ کوم سټینډنګ کمیټی چې ده هغې ته اولیږئ، که هغوی اووئیل چې زمونږ ګیسټ هاؤسز ټورازم دلته دی نو ټهیک ده که نه وی تلې نو بیا به هغوی دا فیصله کوی جی۔

جناب بخت بیدار: جناب سپیکر، زما یو درخواست دے۔

جناب سپیکر: جی جی، بخت بیدار صاحب۔

جناب بخت بیدار: جناب سپیکر صاحب! تاسو به تلی یئ چکدرې ته-----

جناب سپیکر: کوئسچن نمبر څه دے ؟

جناب بخت بیدار: جناب سپیکر صاحب، لږ ستاسو توجه غواړم۔

جناب سپیکر: جی جی، جی جی۔

جناب بخت بیدار: چکدرې ته به تلی یئ، هلته چکدره کبنې د ملاکنډ ډویژن یو اهم ریسټ هاؤس دے چې پیشین ګټ ورته وائی، تاسو او زمونږ سرکاری افسران اهلکار تقریباً چې لاړ شی هلته خامخا لږ شان Stay لږه یا ډیره کوی خو که نن تاسو د هغې حالات، پیشین ګټ حالات اوکتل نو هغه د کتو دی۔ زمونږ دا درخواست دے جی چې دغه پیشین ګټ چې کوم دے، دا د هر سیاسی خلقو هم دے، د افسرانو هم دے خو د هغې حالات ډیر زیات ګډ وډ شوی دی، د لوکل ګورنمنټ سره دے، هلته کبنې ډی سی وائی دا زما سره دے، ټی ایم او وائی دا زما سره دے، څه پرسان حال ئے نشته او تباه او برباد دے۔ هغه ځائې د عزت یو ځائې دے، ستاسو په تهرو باندې زما درخواست دے، تاسو به هم تلی یئ هلته، هغه پیشین ګټ ته، چې د هغې حالات کم از کم مهربانی د لوکل ګورنمنټ اوکړی که دا هر څوک وی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: میں یہ کوئسچن جو ہے،1900، یہ میں اس کے سامنے بھیجتا ہوں سٹینڈنگ کمیٹی کو۔

Is it the desire of the House that the Question No. 1900, asked by the honorable Member, may be referred to the concerned Committee? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Question is referred to the concerned Committee.

(Applause)

جناب سپیکر: اچھا ٹائم ابھی ختم ہو گیا ہے، ابھی اور جو صاحب جو ہے ناں، اس کے کوئسچنز تھے، وہ آج ویسے بھی نہیں ہیں مفتی فضل غفور صاحب کے کوئسچنز نمبر 1901, 2, 3, 4 یہ مفتی صاحب نہیں ہیں، تو یہ Lapsed ہیں۔

غیر نشاندار سوالات اور انکے جوابات

1901 _ مولانا مفتی فضل غفور: کیا وزیر اوقاف ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) صوبائی حکومت نے سال 14-2013 کے سالانہ ترقیاتی پروگرام میں مختلف مدارس اسلامیہ کو مختلف مدات میں ایک خطیر رقم مختص کی ہے؛

(ب) اگر(الف)کا جواب اثبات میں ہو تو جن مدارس اسلامیہ کے ساتھ مالی معاونت کی گئی، ان کی مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب حبیب الرحمان(وزیر اوقاف): (الف) جی ہاں، صوبائی حکومت نے سال 14-2013 میں مختلف مدارس اسلامیہ کو مختلف مدات میں ایک خطیر رقم فراہم کی ہے۔

(ب) ان مدارس اسلامیہ کی فہرست اور سالانہ ترقیاتی پروگرام کے تحت ہر مدرسہ کے ساتھ کی گئی مالی معاونت کی مکمل تفصیل ایوان کو فراہم کر دی گئی۔

1902 _ مولانا مفتی فضل غفور: کیا وزیر معدنیات ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ حکومت کو ماربل ایکسائز ڈیوٹی کی مد میں ایک خطیر رقم موصول ہو رہی ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ حکومت مذکورہ رقم کو ماربل پروڈکشن ایریا میں اس پیشہ سے وابستہ افراد کی فلاح و بہبود کیلئے استعمال کرتی ہے؛

(ج) اگر(الف)و(ب)کے جواب اثبات میں ہوں تو:

(i) بونیر میں حلقہ پی کے 79 کے ایکسائز ڈیوٹی سے جمع شدہ رقم کتنی ہے؛

(ii) سال 13-2012 ,12-2011 میں حکومت نے اس مد میں کتنی رقم کس سکیم کیلئے دی ہے؛ تفصیلات فراہم کی جائیں؟

جناب ضیاء اللہ آفریدی(وزیر معدنیات): (الف) حکومت کو ماربل کے علاوہ دوسری مختلف اقسام کی معدنیات کی ترسیل پر ایکسائز ڈیوٹی جو کہ دراصل مائنز لیبر ویلفیئر(Cess) ہے، کی وصولی کم سے کم -/3 روپے اور زیادہ سے زیادہ -/5 روپے فی ٹن کے حساب سے ہوتی ہے۔

(ب) ایکسائز ڈیوٹی سے حاصل شدہ رقم صوبہ خیبر پختونخوا میں ماربل پروڈکشن ایریا کے علاوہ دوسرے معدنیات کی کانوں میں کام کرنے والے مزدوروں کی فلاح و بہبود کے کاموں پر بھی خرچ کی جاتی ہے۔

(ج) (i) حکومت خیبر پختونخوا ہر سال ایکسائز ڈیوٹی کی وصولی کا ٹھیکہ بذریعہ کھلی بولی حلقہ کی سطح پر نیلام نہیں کرتی بلکہ اس کی نیلامی بذریعہ کھلی بولی ڈویژن کی سطح پر کی جاتی ہے اور اس ضمن میں حاصل شدہ رقم صوبائی حکومت کے خزانے میں ہیڈ آف اکاؤنٹ C03507-Receipts under Excise Duty

on Minerals (Labour Welfare) Act 1967 کے تحت جمع کی جاتی ہے۔ گزشتہ تین سالوں کے دوران ملاکنڈ ڈویژن سے -/2,39,00,000 روپے ایکسائز ڈیوٹی وصولی ہو چکی ہے۔

(i) حکومت نے سال 12-2011، 13-2012 اور 14-2013 کے دوران ضلع بونیر میں کانوں میں کام کرنے والے مزدوروں کی فلاح و بہبود کی سکیموں پر -/81,89,263 روپے خرچ کی ہے جس کی تفصیل درج ذیل ہے:

1۔ صحت کے منصوبے	مبلغ -/37,06,863 روپے
2۔ تعلیمی وظائف (سکالرشپ)	مبلغ -/2,24,400 روپے

3۔ آبنوشی کا منصوبہ۔

ضلع بونیر حلقہ پی کے 79 میں واقع باپوخہ مائننگ ایریا میں مبلغ -/4258000 روپے کی لاگت سے کان کنوں کیلئے آبنوشی کا منصوبہ زیر تکمیل ہے۔

ضلع بونیر میں دوسرے مائنز ایریاز میں جہاں بھی ضرورت پڑے گی، کان کنوں کو صحت، تعلیمی وظائف، آبنوشی اور رہائشی مراعات / سہولیات بہم پہنچائی جائیں گی۔

1903 _ مولانا مفتی فضل غفور: کیا وزیر صنعت و حرفت ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ عسکریت پسندی اور اس کے خلاف آپریشن کی وجہ سے بونیر کا کاروباری طبقہ بالخصوص ماربل بزنس سے وابسطہ لوگ بہت متاثر ہوئے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ متاثرین کے نقصانات کے ازالے کیلئے SMEDA نامی پراجیکٹ نے سروے کر کے مالی تعاون کا سلسلہ شروع کر رکھا ہے؛

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو متاثرین کے ساتھ ہونے والے مالی تعاون کی مقدار، متاثرین کے نام اور کاروباری کمپنی کی تفصیل کی لسٹ فراہم کی جائے، نیز جو لوگ رقم وصول کر چکے ہیں، ان کی بھی لسٹ فراہم کی جائے؟

جناب عبدالمنعم (معاون خصوصی برائے صنعت و حرفت): (الف) جی ہاں۔

(ب) حکومت خیبر پختونخوا اور فاٹا سیکرٹریٹ نے عالمی بینک کی فنی اور انتظامی تعاون سے ایک منصوبہ بعنوان معاشی بحالی برائے خیبر پختونخوا اور فاٹا Economic Revitalizing in Khyber Pakhtunkhwa شروع کیا ہے۔ مذکورہ منصوبے کیلئے مختلف عالمی دوست ممالک نے گرانٹ کی صورت میں امداد فراہم کی ہے۔ منصوبے کا 70% حصہ خیبر پختونخوا بشمول ضلع بونیر اور فاٹا کی چھوٹی اور درمیانی صنعتوں (SMEs) کی بحالی کیلئے مختص ہے جس پر عمل درآمد کی ذمہ داری سمیڈا کے پاس ہے۔

(ج) متاثرہ صنعتوں کی بحالی مذکورہ بالا منصوبے کے تحت عالمی بینک کے تعاون سے ایک طے شدہ طریقہ کار کی روشنی میں کی جاتی ہے۔ اس سلسلے میں ضلع بونیر سے اب تک 251 درخواستیں موصول ہو چکی ہیں جن میں 78 متاثرہ صنعتوں کیلئے نو کروڑ دس لاکھ (91 ملین) روپے منظور ہو چکے ہیں جن میں سے 19 ایسی صنعتوں کو فنڈز دیئے جا چکے ہیں اور باقیماندہ کو قواعد و ضوابط کی تکمیل کے فوراً بعد ادائیگی ہو گی۔ اس سلسلے میں منظور شدہ اور فنڈ حاصل کرنے والی صنعتوں کی تفصیل ایوان کو فراہم کر دی ہے۔

1904 _ مولانا مفتی فضل غفور: کیا وزیر معدنیات ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) سابقہ صوبائی حکومت نے پانچ فیصد رائلٹی مائنز ایریا میں استعمال کرنے کی منظوری دی تھی؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ موجودہ حکومت تجارت کو فروغ دینے کیلئے متاثرہ علاقوں کو مراعات دینا چاہتی ہے؛

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو موجودہ حکومت کے پاس محکمہ معدنیات کی موجودہ جمع شدہ رائلٹی کی رقم کتنی ہے، پیداواری شرح کے حساب سے بونیر ماربل رائلٹی میں حلقہ پی کے 79 کا پانچ فیصد کے حساب سے کتنا حصہ بنتا ہے، نیز حکومت کب تک اس کو پروڈکشن ایریا میں استعمال کریگی، تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب ضیاء اللہ آفریدی (وزیر معدنیات): (الف): جی ہاں، یہ بات صحیح ہے کہ سابقہ صوبائی حکومت نے پانچ فیصد رائلٹی مائنز ایریا میں استعمال کرنے کی منظوری سال 2010 میں دی تھی اور یہ رقم مائنز اونرز کو سہولیات بہم پہنچانے کیلئے مخصوص کی گئی ہے۔

(ب) حکومت خیبر پختونخوا نے معدنیات پر مختلف شرح سے رائلٹی عائد کی ہے۔ رائلٹی کی مد میں حاصل شدہ رقم درج ذیل ہیڈ آف اکاؤنٹ C03808-Recepiet under Mines and Oil field and Mineral development Act کے تحت صوبائی خزانے میں جمع کی جاتی ہے جو کہ صوبائی حکومت مختلف مدوں میں بشمول معدنیات پر خرچ کرتی ہے۔ سال 2010 سے 2014 تک معدنیات پر رائلٹی کی مد میں دو ارب 81 کروڑ کی رقم وصول ہوئی ہے جس پر پانچ فیصد کے حساب سے 140 ملین روپے بنتے ہیں اور یہ فنڈ متعلقہ علاقوں میں مائنز اونرز اور کان کنی کیلئے سہولیات بہم پہنچانے کیلئے مختص کیا گیا ہے۔

(ج) ملاکنڈ ڈویژن میں سال 2010 تا 2014 تک رائلٹی کی مد میں مبلغ -/17,31,04,097 روپے کی رقم وصول کی گئی ہے اور اس رقم کا پانچ فیصد مبلغ -/71,55,205 روپے بنتے ہیں۔ رائلٹی کی پانچ فیصد کے حساب سے مختص شدہ فنڈ کو متعلقہ علاقوں میں استعمال کرنے کیلئے محکمہ ترقی معدنیات طریقہ کار وضع کر رہا ہے اور اس سلسلے میں محکمہ مالیات سے رجوع کیا گیا ہے تاکہ اس فنڈ کو ایک علیحدہ اکاؤنٹ میں رکھا جا سکے اور اس رقم کو شفاف طریقے سے مائنز مالکان کی تنظیم اور عوامی نمائندوں کے باہمی مشورے سے فائدہ مند کام میں استعمال کیا جا سکے۔

جناب سپیکر: جی سردار حسین صاحب (آف) چترال! یہ ایک اہم ایشو انہوں نے میرے ساتھ ڈسکس کیا تھا، یہ لانا چاہتے ہیں، کوئی ریزولیوشن، سردار حسین صاحب!

Mr. Sardar Hussain (Chitral): Mr. Speaker! I want to place a serious issue before this honourable House for consideration on emergent basis. Amid ensuing heavy snow fall, the district's only transportation route 'Lawari Top' shall remain closed for about five months, leaving the district Chitral inaccessible to the remaining part of the Country. According to a letter issued by the National Highway Authority, the under-construction tunnel, that remains the only transportation facility for nearly 600,000 people of Chitral, will be closed during the winter season, due to sensitive nature of work. The Provincial Government, acknowledging gravity of the situation was supposed to take up the matter seriously-----

(Interruption)

جناب سپیکر: سردار حسین صاحب! ایک تو میں سب سے پہلے جو رولز ہیں، وہ Relax کرلوں، اس کے بعد آپ پھر پیش کرلیں۔ آپ موؤ کرلیں۔

Mr. Sardar Hussain (Chitral): To take up the matter seriously -----

جناب سپیکر: سردار حسین صاحب! پہلے آپ۔

جناب سردار حسین: سر! Rule assessment یہی ہے کہ یہاں پہ ابھی Snowfall ہے۔

ایک رکن: نہیں نہیں، رولز Relax کرنے کیلئے۔۔۔۔

جناب سردار حسین: وہ میں ریکویسٹ کرچکا ہوں سر۔

جناب سپیکر: رولز Relax کرنے کیلئے ریکویسٹ دے دیں۔

جناب سردار حسین: سر! Already میں ریکویسٹ کرچکا ہوں، Speaker was-----

قاعدہ کا معطل کیا جانا

Mr. Speaker: Okay. Is it the desire of the House that the rule 124 may be relaxed under rule 240, to allow the honouralbe Members to move their resolution? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it.

قراردادیں

Mr. Sardar Hussain (Chitral): Thank you, Sir. The Provincial Government acknowledging gravity of the situation, was supposed to takeup the matter with the Federal Government and Korean Construction Company SAMBO. Ironically, it does not take the matter seriously. We are citizens of Pakistan, we shouldn’t be treated like we don’t belong here. For about five months, we will be like caged birds left to the mercy of God, if no proper arrangement both for light and heavy traffic is made well in time. The closure of heavy traffic will seriously impact the life of the people of Chitral and even supply of edible items to the valley will also be halted, which will put the whole population in a starvation. In order to resolve the issue, this resolution is presented before the honourable House that the Provincial Government of Khyber Pakhtunkhwa may kindly approach Federal Government, National

Highway Authority and Korean Company (SAMBO), to allow heavy traffic as well through the Lowari Tunnel during winter season. All the honourable Members of the Provincial Assembly of Khyber Pakhtunkhwa are requested to approve the resolution in the best interest of the public.

جناب سپیکر: جی۔

جناب سردار حسین (چترال): سر! حالات ہمارے یہ ہیں کہ چھ مہینے تک لواری ٹنل بند ہوتی ہے اور پہلے زمانوں میں یہ تھا کہ ہم افغانستان کے راستے پشاور تک پہنچتے تھے، صوبہ کنڑ اور ننگرہار کا راستہ ہم استعمال کرتے تھے یا گورنمنٹ، پراونشل گورنمنٹ اور فیڈرل گورنمنٹ Alternative انتظام کرتے تھے۔ اس کیلئے سات سات ہیلی کاپٹر بھی چلائے گئے سابقہ ادوار میں، سی ون تھرٹی Sorties کی گئی اور ساتھ میں پی آئی اے کی چار فلائٹیں اینڈ آج پندرہ دن میں ایک فلائٹ چترال کو جاتی ہے اور یہاں نیشنل وے اور ہائی وے اتھارٹی اور سمبو کمپنی نے کہا ہے کہ ہم یہ کام بند کریں گے، کسی کو آگے جانے کی اجازت نہیں ہے۔ تو اس صورتحال میں چھ سات لاکھ کی آبادی Including فوج بھی وہاں پہ موجود ہے، تو ہمارے لئے زندہ رہنا محال ہو گا اور یہ بھی میں واضح کر دینا چاہتا ہوں کہ چترال کے پاس ایسا نہیں ہے کہ ہم کسی غار میں رہتے تھے، ہمارے پاس ایک راستہ تھا، 1947 کے بعد جب ہم پاکستان میں Merge ہوئے تو وہ راستہ جو کہ درہ بروغل سے تاجکستان سے ہو کے آ کر ارندو اور افغانستان سے پھر پشاور میں داخل ہوتا تھا، وہ ختم ہوا کیونکہ ہم ایک ملک کے ساتھ شامل ہو گئے اور یہ ساری باؤنڈری جو ہے یہ Close ہو گئی جس کی وجہ سے آج ہم بند پڑے ہیں۔ تو میری چیف منسٹر صاحب سے گزارش ہے کہ مہربانی کر کے ہفتے میں تین دن، تین دن کیلئے At least، حالانکہ اگر آپ لوگوں میں سے کسی بھی ممبر کی کسی بھی Constituency کو اگر چار گھنٹے کیلئے، ایک دن کیلئے بند کیا جائے، ان کی کیا زندگی ہو گی؟ ہمارا چھ مہینے کیلئے (راستہ بند) ہے تو ہماری ریکویسٹ یہ ہے کہ تین دن کیلئے ہفتے میں، ایک دن ہیوی ٹریفک کیلئے، دو دن لوگوں کے آنے جانے کیلئے کھولنے پر آپ اتفاق فرمائیں اور یہ ہاؤس اس قرارداد کو متفقہ طور پر بھیج دے تاکہ فیڈرل گورنمنٹ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: میں۔۔۔۔۔

جناب سردار حسین: اور نیشنل ہائی وے اتھارٹی اس پر جو ہے ناں کوئی وہ لے سکے، کوئی مثبت اقدام اس پر لے سکے ورنہ کسی بھی وقت بر فباری کی صورت میں یہی ہو گا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: میں یہ ریزولیوشن ہاؤس کے سامنے پیش کرتا ہوں۔

The motion before the House is that the resolution, moved by the honourable Member, may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is adopted unanimously. یہ چھٹی کی کچھ درخواستیں آئی ہیں۔۔۔۔۔

مفتی سید جانان: جناب سپیکر صاحب، که دا رولز لږ معطل کړئ، یو قرارداد پیش کول غواړو۔

جناب سپیکر: جی جی، رولز Already relaxed ہیں، مفتی صاحب۔

مفتی سید جانان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ دا جناب سپیکر صاحب! قرارداد دے، دیکښې شاه فرمان صاحب نامه ده، مشتاق غنی صاحب دے، حبیب الرحمان صاحب دے، سلطان صاحب دے او زه یم، جناب سردار اورنگزیب نلوٹھا صاحب دے، بابک صاحب دے، سید محمد علی شاه باچا دے جی، دا دغه نومونه دی۔

یہ صوبائی اسمبلی متفقہ طور پر قرارداد پیش کرتی ہے کہ کل کوئٹہ صوبہ بلوچستان میں مرکزی امیر قائد ملت اسلامیہ مولانا فضل الرحمان پر جو خود کش حملہ کیا گیا ہے، اس کی پر زور مذمت کرتی ہے اور ساتھ ساتھ بلوچستان حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ اس واقعے میں ملوث عناصر کو جلد از جلد کیفر کردار تک پہنچایا جائے۔ که نور څوک پیش کوی ملګری، مطلب دے دا د بیا پیش کړی۔

جناب سپیکر: مشتاق غنی صاحب۔

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر اطلاعات): یہ صوبائی اسمبلی متفقہ طور پر قرارداد پیش کرتی ہے کہ کل کوئٹہ صوبہ بلوچستان میں مرکزی امیر جے یو آئی، مولانا فضل الرحمان صاحب پر جو خود کش حملہ کیا گیا ہے، اس کی

پر زور مذمت کرتی ہے اور ساتھ ساتھ بلوچستان حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ اس واقعہ میں ملوث عناصر کو جلد از جلد کیفر کردار تک پہنچایا جائے۔

Mr Speaker: The motion before the House is that the resolution, moved by the honourable Members, may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say, 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution is adopted unanimously.

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: یہ چھٹی کی کچھ درخواستیں ہیں: میڈم انیسہ زیب طاہر خیلی23-10-2014 اور 24-10-2014، جناب سلیم خان صاحب30دن کیلئے، سلیم خان صاحب30دن کیلئےEx-Pakistan leave، جناب ملک ریاض خان صاحب 24-10-2014، جناب ابرار حسین صاحب24-10-2014، جناب امتیاز شاہد صاحب قریشی، منسٹر 24-10-2014، جناب ضیاء اللہ بنگش، ضیاء اللہ بنگش! آپ کی چھٹی کی درخواست آئی ہے۔

جناب ضیاء اللہ خان بنگش: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: جی جی۔

جناب ضیاء اللہ خان بنگش: د ضیاء اللہ آفریدی به وی جی۔

جناب سپیکر: ہاں ہاں، ضیاء اللہ آفریدی، بس یہ اس نے غلط لکھا ہے، ضیاء اللہ آفریدی ہے۔ میں ہاؤس کے سامنے پیش کرتا ہوں، چھٹی کی درخواستیں، منظور ہے جی؟

(تحریک منظور کی گئی)

تحاریک استحقاق

Mr. Speaker: Mr. Wajih-u-Zaman Khan, MPA, to please move his privilege motion No. 44, in the House.

جناب وجیہہ الزمان خان: جناب سپیکر! میں آپ کی وساطت سے اس ایوان کی توجہ ایک اہم مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں۔ مجھ سے پہلے ابھی میرے بھائی سردار حسین صاحب نے جو بات کی، میں اس کو سیکنڈ

کرتا ہوں اور اسی سے کچھ Related اور اہم قسم کی یہ میری جو پریولج موشن ہے، یہ بھی ہے۔ جناب سپیکر، جیسا کہ اس میں Copies attached ہیں، مجھے اتفاق ہوا شندور فیسٹیول پہ جانے کا جو میں نے یہ لواری ٹنل کے پاس سے Cross کیا۔ جب میں جا رہا تھا تو میں نے وہاں پہ ان سے گزارش کی کہ اگر مجھے ٹنل سے پاس کرنے دیا جائے تو انہوں نے کہا کہ نہیں بند ہے، کام ہو رہا ہے، Justified تھا کوئی استحقاق مجروح نہیں ہوا۔ میں لواری ٹنل سے لواری ٹاپ کے اوپر سے ہو کر اپنے سفر پہ چلا گیا۔ واپسی پہ جناب سپیکر! جب میں وہاں پہ آیا تو وہاں پہ ٹنل کھلی ہوئی تھی اور ٹریفک کی آمد و رفت وہاں پہ ہو رہی تھی تو میں نے وہاں سے گزرنا چاہا تو مجھے روکا گیا، کہا کہ آپ کیلئے اجازت نہیں ہے، میں نے کہا کہ بھئی یا تو بند کر و اس ٹنل کو یا پھر چل رہی ہے تو پھر سب کو جانے دو کیونکہ سب ضرورت مند ہیں اور ٹنل لوگوں کی ضرورت کیلئے ہے لیکن افسوس کی بات یہ ہے کہ وی آئی پی موؤمنٹ، اب یہ پتہ نہیں کونسی وی آئی پی موؤمنٹ ہے کہ جس کیلئے وہ کھولی جاتی ہے اور عام لوگوں کو وہاں سے آنے جانے نہیں دیا جاتا؟ جبکہ وہ عام چترال کے لوگوں کیلئے بنائی جا رہی ہے، تو این ایچ اے میں وہاں پہ ایک شخص تھا جس کا نام زاہد تھا، اس کا Attitude بھی ٹھیک نہیں تھا، میں اس سے بات کر رہا تھا اور وہ کچھ کام کئے جا رہا تھا۔ پھر جب میں نے اس سے پوچھا، اس نے کہا جی ہمارے ڈائریکٹر صاحب ہیں، AD ہیں کہ ڈائریکٹر ہیں، ان سے Permission لیں اور آپ اپر دیر میں جا کر Permission لیں، اگر میں اپر دیر جا کے Permission لیتا ہوں تو مجھے واپس آنے کی کیا ضرورت ہے ٹنل Cross کرنے کی، تو بہر حال رویہ ان کا ٹھیک نہیں تھا، تو میں سمجھتا ہوں کہ اگر AD کے رشتہ دار، اس کے تعلق دار یا این ایچ اے والوں کے رشتہ دار تعلق دار وہاں سے گزر سکتے ہیں اور عام لوگ اور ایم این ایز یا ایم پی ایز وہاں سے نہیں گزر سکتے تو میں سمجھتا ہوں کہ اس پورے ایوان کا استحقاق مجروح ہوا ہے اور قومی اسمبلی کے ایوان کا بھی استحقاق مجروح ہوا ہے اور یہ کمیٹی کو جناب سپیکر! ریفر کیا جائے تاکہ ان دو افسران کو مدعو کیا جائے اور ان کے خلاف Disciplinary action جو ہے وہ فیڈرل گورنمنٹ کو Propose کیا جائے۔ بہت شکریہ جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: جی، مشتاق غنی صاحب۔

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر اطلاعات): جناب سپیکر! آنریبل ممبر وجیہہ الزمان صاحب نے جو پریویلج موشن موؤ کی ہے، بالکل ان کا استحقاق مجروح ہوا ہے، جب اور لوگوں کو چھوڑا جارہا تھا تو یہ اس معزز ایوان کے رکن ہیں، ان کو بھی چھوڑنا چاہیے تھا اور ہم بالکل Agree کرتے ہیں، اس کو استحقاق کمیٹی کے سپرد کریں۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the privilege motion be referred to the Privilege Committee? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it.

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Syed Jaffar Shah, MPA, to please move his adjournment motion No. 99.

جناب جعفر شاہ: تھینک یو جناب سپیکر۔ ایوان کی معمول کی کارروائی کو معطل کر کے اس اہم نوعیت کے مسئلے کو ایوان میں پیش کرنے اور اس پر بحث کرنے کی اجازت دی جائے، یہ کہ گزشتہ دور حکومت میں بجلی کے خالص منافع کے فنڈ سے صوبے میں چھوٹے پن بجلی کے کئی منصوبوں کی منظوری دی گئی تھی جس میں ایک گورکن مٹلتان کالام سوات پن بجلی منصوبہ بھی شامل تھا، منصوبہ سالانہ ترقیاتی پروگرام میں بھی شامل تھا اور اس کیلئے ابتدائی طور پر 15ارب روپے کی رقم مختص کی گئی تھی جو بعد میں 22ارب روپے تک بڑھائی گئی ہے۔ پراجیکٹ انفراسٹرکچر کیلئے زمین بھی خریدی گئی ہے اور کروڑوں روپے خرچ کئے گئے ہیں، اس وقت کے وزیر اعلیٰ نے ایک بڑے پروگرام میں پراجیکٹ کا افتتاح بھی کیا تھا۔ جناب والا! ابھی مذکورہ پراجیکٹ کو منسوخ کیا گیا ہے جو کہ نہ صرف مقامی آبادی بلکہ پورے صوبے اور ملک کے عوام کے ساتھ سراسر ناانصافی ہے، لہذا اس پر ایوان میں بحث کی اجازت فرمائی جائے۔

جناب جعفر شاہ: سپیکر صاحب! اجازت دے جی؟

جناب سپیکر: جی جی۔

جناب جعفر شاہ: Thank you very much۔ داسې ده، داسې ده جی چې د دې پراجیکټ په 2011 کښې غالباً د دې افتتاح کړې وه حیدر خان هوتی صاحب او په

هغه وخت باندې 84 میګا واټ پن بجلی سکیم دے چې د هغې نه زمونږ چې ځومره انرجی کرائسز دی، زمونږ ملک او صوبه تیریږی، د هغې د پاره دا یو لوئېContribution او په هغه وخت کښې هغوی ټول صوبائی چې ځومره پولیټیکل فورسز وو، هغه په اعتماد کښې اخستی وو او هغوی پکښې ټول

Signatories دی چې ځومره د بجلئ خالص منافع راځی، *وزیر خزانہ صاحب*

Disturbance create *کر رہے ہیں*، چې ځومره جی هغې د پاره فنډ خالص منافع راځی نو هغه به هم په دغه شان پراجیکټونو باندېUtilize کیږی او په هغه سلسله کښې دا دوه پراجیکټونه چې یو د درال بحرین پراجیکټ وو چې34 میګاواټ With the cost of seven billion او یو د کالام مټلتان دا پراجیکټ وو With the cost of fifteen billion، اوس جی مونږ اوریدلی دی چې هغې کښې یو خو دا چې پیسې پته نشته Escalation شوے دے که ولې Cost سیوا شو یا د هغې Original tender منسوخ شوے دے او چې کوم Lowest bidder وو د هغې، هغه هائی کورټ ته لاړو او بیا په هغې باندې Seven billion د هغې Cost سخکال سیوا شوے دے، That's now twenty two billion, I have heard او کله چې دا ECNEC ته دا پراجیکټ پیش شو نو هغه وئیل چې هغې منسوخ کړو۔ جناب والا، د دې نه یو خو دا چې دا ډیر لوئې تاوان به شی ځکه چې دې د پاره زمکه Acquire شوې ده، زمکه اخستې شوې ده ،د هغې د پاره آفس په حیات آباد کښې Establish شوے دے، پراجیکټ ډائریکټر Project Director is appointed, some of the key staff people ,they are posted over there. جناب والا! 84 میګا واټ بجلی ده چې په هغې کښې هغه لوکل خلقو د پاره څه سهولیات وو Two state-of-the-art hospitals، یو ایجوکیشنل انسټیټیوشن، State-of-the-art Recreation Park او بیا 10% رائلټی، جناب والا! زه پخپله د هغه احتجاج حصه ووم چې کله مونږ دا خبر واوریدو په کالام کښې د دې خلاف ډیر لوئې احتجاج دے په پوره سوات کښې بلکه پوره صوبه کښې، زما به دا خواست وی چې د دې'کنسرنډ' منسټرصاحب زما خیال دے نن سبا عاطف صاحب سره چارج دے چې هغوی د دې شی وضاحت اوکړی چې دا پراجیکټ منسوخ شو دا ولې منسوخ شو؟دا دومره غټه منصوبه چې مونږ ټول پاکستان او

حکومتونه لګیا دی او مونږ سخکال په بجټ کښې هم پیسې ایښې دی چې مونږ واړه واړه ډیمونه جوړوؤ او Existing چې کومې منصوبې تیر حکومتونو منظورې کړې دی هغه لګیا دے منسوخ کیږی، نو په دې Logic باندې زه خو کم از کم نه پوهیږم جی او په دې باندې نه یواځې د کالام خلق بلکه زما سره به دا ټول د اسمبلئ دا ټول ایوان به زما سره په دیکښې مرسته کوی، ټول عوام په دیکښې ما سره مرسته کوی، سپیکر صاحب! ستاسو مهربانی به هم زما سره وی ځکه چې دا ډیر Important project دے، زما دا خواست دے چې په دې سلسله کښې مونږ حکومت واورو او که نور څوک په دې باندې بابک صاحب د دې یا الائی صاحب د دې څوک په دې باندې بحث کول غواړی۔

جناب سپیکر: عاطف خان د وړومبے Reply اوکړی۔

جناب محمد عاطف (وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جواب خو ممبر صاحب ته لیکلے راغلے دے خو دیکښې لږ غوندې Misunderstanding دے، د دوئ دا خیال دے چې یره دا مکمل دا پراجیکټ ډراپ شوے دے یا Suspend شوے دے خو دیکښې صرف قانونی یو نکته ده چې کوم پراجیکټ د صوبائی فنډ نه یا د هر یو فنډ نه جوړیږی خو هغه د 10 ارب روپو نه چې د هغې Cost سیوا وی نو دا د سی ډی ډبلیو پی نه به هغهApproval اخستل ضروری وی، دا یو قانونی نکته ده، فیډرل ګورنمنټ نه، د هغې سی ډی ډبلیو پی نه د هغې اخستل ضروری وی نو چونکه دا پراجیکټ د 10 ارب روپو نه سیوا دے، د دې Approval د فیډرل ګورنمنټ نه اخستل ضروری وو نو په دې باندې هغوی لږ اعتراض لګولے دے چې د Cost نه دا سیوا دے، هغوی ورته یو کمیټی جوړه کړې ده، سب کمیټی جوړه کړې ده سی ډی ډبلیو پی، زمونږ ډیپارټمنټ هلته خلقو ډیر دې کیس کښې Fight هم اکړو چې یره دا ولې تاسو دې باندې، پیسې زمونږ د خپلې صوبې دی، پراجیکټ دلته په دې صوبه کښې دے او تاسو پرې اعتراض کوئ چې د دې دغه سیوا دے۔ بهرحال هغوی وئیل چې دا سیوا دے او دا را کمول غواړی نو هغوی ورته بله کمیټی جوړه کړې ده او په هغې کښې هغوی وائی چې په دې باندې بیا ډیفر شوے دے، لکه ډراپ شوے نه دے، ډیفر شوے دے، بل ځلې چې د هغې کله میټنګ کیږی نو ان شاء الله تعالیٰ په هغې

کبنې به بیا کوشش کوؤ چې په هغې کبنې Take up شی او دا زر تر زر ، دوئ بالکل خبره ټهیک ده ، د صوبې د پاره ، د علاقې د پاره ، ډیر لوئې 84 میګا واټ کافی زمونږ د Requirement کافی په دې باندې مسئله حل کیږی خو صرف د قانونی نکتې د وجې چې هغه دس ارب روپو Sealing دے او هغه د فیډرل ګورنمنټ نه Approval اخستل دی ، صرف د دغې وجې مسئله پاتې ده ، باقی زمونږ د طرف نه بالکل هیڅ پکبنې مسئله نشته ، مونږ خو وایو چې څومره زر تر زره شروع شی۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی ، جعفر شاه صاحب۔

<u>جناب جعفر شاه</u>: سپیکر صاحب! تشکر۔ یو خو داسې ، ما ته خو عاطف خان جواب نه دے راغلے ، بهرحال دوه خبرې دی جی ، یو خو دا چې سی ډی ډبلیو پی یا کوم هغه فورم چې دے ECNEC دے ، هغوی ته یو خو زه په دې فورم باندې دغه یم چې آیا It was on the part of the department, their department`s fault چې هغوی تیارے او نه کړے شو They could not defend it او بله خبره دا ده چې It`s good that the Leader of the House is also sitting over here چې دا د کونسل آف کامن انټرسټ د پاره دا Important issue هم دے چې داسې پراجیکټونه چې هغه د قومی اهمیت او د نوعیت مسئلې وی نو چې هغه مونږ که سی سی آئی کبنې پیش نکړو نو مونږ به څه پیش کړو؟ بل به زما دا وی چې داسې څومره وخت اوشو چې دا تلے دے او دا به کله کیږی ، څنګه چې 2015 کبنې د دې Completion وو ، It is a big loss, really it is a big loss to the Province, جناب سپیکر! که دا پراجیکټ ، د بحرین پراجیکټ Already it is almost 70 % completed and that will be ended by the end of 2015 ، end کبنې به هغه Complete شی ، هغه مونږ ته 34 میګا واټ بجلی پیدا کوی خو که دا 34 میګا واټ اوس نور هم Delay شی، It will go to 2020

<u>جناب سپیکر</u>: بالکل دا بڑا افسوس ، قربان خان دی باندې-----

<u>Mr. Jafar Shah:</u> I think, it should be taken as priority by the Provincial Government. هغه که ضرورت وی نو مونږ دا صوبائی اسمبلئ کبنې قرارداد هم په دې کبنې زه پیش کولے شم۔

جناب قربان علی خان: پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب سپیکر: عاطف خان! قربان خان خبره کوی، هغې نه پس به ته خبره اوکړې، قربان خان پرې خبره کوی۔

جناب قربان علی خان: مهربانی صاحب۔ سر، زه مشکور یم، تاسو وخت راکړو، د جعفر شاه صاحب هم مشکوریم، دوئ نشاندهی اوکړه او تاسو کسټوډین یئ د هاؤس۔ دا دویمه ورځ ده او زمونږ دلته یو آنریبل ایم پی اے صاحب دے، په خله باندې بند دے، پټئ ئې لګولې ده نو ما خو دلته یو شعر وئیلے ووچې "خله ماته بنه ده خو ګنډلې نه شم" خو دلته شے الټا شو، خله اوګنډلې شوه، پته نشته د هر چا خپله مرضی او تاسو کسټوډین یئ نو زه ریکویسټ کوم ستاسو په وساطت دې ټول هاؤس ته، ځکه دا د ډیکورم خلاف ورزی هم ده، دا هاؤس داسې دے او زه خپل آنریبل ممبر ته هم دا ریکویسټ کوم چې دا خله کهلاؤ کړه خو غیر پارلیمانی لینګویج په دې هاؤس کښې یا څه داسې خبره یا داسې چې دے تقدس دغه نه شی او زه بیا تاسو ته، ستاسو په وساطت دوئ ته دا ریکویسټ کوم چې دا خله کهلاؤ کړی ځکه چې دا دلته سیچویشن ډیر Awkward غوندې دے۔ Thank you very much ,Sir

جناب سپیکر: عاطف خان! جو جعفر شاہ صاحب کا کوئسچن ہے، اس کا جواب دیں اور اس کے بارے میں پھر جو پارٹی کے ایم پی ایز ہیں، وہ بات کر لیں گے۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: اس میں میں صرف ممبر صاحب کی تسلی کیلئے کہ ان کو تھوڑا Severity کا احساس ہو جائے اس پرابلم کی، یہ صرف یہ ایشو نہیں ہے اور بھی، میں اس کو پولیٹیکل اس پہ نہیں لے کے جانا چاہتا تھا لیکن فیڈرل گورنمنٹ کا ہے کہ ان کی صرف، میں بھی اس بات پہ حیران ہوں کہ جی پیسے ہمارے ہیں، جگہ ہماری ہے، صوبہ ہمارا ہے اور وہ کہہ رہے ہیں کہ جی آپ زیادہ خرچ کر رہے ہیں، تو اس کو انہوں نے سب کمیٹی کے حوالے کیا ہے۔ ہمارے پچھلی دفعہ بھی ڈیپارٹمنٹ نے کافی اس پہ کوشش کی ہے کہ اس کو ان سے کلیئر کرادیں لیکن ہم نے ایک تو مختلف فورمز پہ ایک نیٹ ہائیڈل پرافٹ جو ہے، اس کا مسئلہ اٹھایا ہے کہ 1992 سے Capped ہے، چھ ارب روپے ہیں، اس وقت یہ ٹوٹل جو Amount تھی چھ

ارب روپے کی، یہ ہمارے بجٹ کا تقریباً چالیس پرسنٹ بنتا تھا اور اس وقت واپڈا بجلی بیچتا تھا شاید ایک روپے یونٹ، اس وقت بھی ہمیں چھ ارب روپے دیتے تھے، ابھی بھی ہم کہہ رہے ہیں کہ اس کو Uncapped کر کے، اس صوبے کے ساتھ زیادتی ہے، اس کا مزید ہمیں فنڈ دیا جائے، اور بھی کافی اس طرح کے مسئلے ہیں کہ جس میں ہمارے ساتھ زیادتی ہو رہی ہے اور ہم مختلف موقعوں پہ، اس دن میں نے خود پریس کانفرس کی ہے ان چیزوں پہ کہ جی ہمارے ساتھ زیادتی ہو رہی ہے، اس مسئلے کو آپ حل کریں کیونکہ یہ صرف صوبے کے فائدے کی بات نہیں ہے، یہ ظاہری بات ہے کہ جب نیشنل گرڈ میں 84 میگاواٹ جائے گی تو ہمیں بھی پیسے آئیں گے اور عجیب بات یہ ہے کہ پرانے دور میں، پھر مجبوراً ابھی مجھے بولنا پڑ رہا ہے، 53 روپے یونٹ، کرایہ کے بجلی گھر لا کے 63 روپے یونٹ خریدی جا رہی تھی اور یہ یہاں کا اپنا Resource ہے، پانی ہے یہاں کا، جس کا Environment پہ کوئی Adverse affect نہیں ہے، کوئی اس کیلئے تیل Import نہیں کرتے، کوئی اس کیلئے آپ کوئلہ Import نہیں کرتے ہیں، یہاں کا لوکل سارا Resource ہے اور اس کے اوپر توجہ نہیں دے رہے ہیں اور کوئلے اور پتہ نہیں کس کس چیز سے بجلی بنا رہے ہیں، تو اس میں ہم اپنی طرف سے پوری کوشش کر رہے ہیں کہ ہمارے صوبے کا بھی اور مختلف جہاں پہ بھی ہو سکتا ہے، ہم اس پہ کوشش کر رہے ہیں لیکن ان شاء اللہ تعالیٰ جب تک ان سے Approval نہیں آئے گی، ہماری یہ مجبوری ہے کہ یہ کام۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: عاطف خان! میں ایک اور Suggest کروں گا کیونکہ یہ ایک بہت بڑا ایشو ہے، اگر آپ اور جعفر شاہ صاحب بیٹھ جائیں اور ایک مشترکہ قرارداد پاس کر لیں آج اسمبلی سے کیونکہ یہ ہمارا ایک بہت اہم ایشو ہے اور اس پہ مطلب ہے کہ اس کے علاوہ اور کیا کر سکتے ہیں؟ ریزولیوشن پاس کریں اور اس کیلئے جو جو اقدامات ضروری ہیں، اس کیلئے کوئی پلاننگ کریں۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: ٹھیک ہے، ٹھیک ہے۔

جناب سپیکر: جی، سردار حسین صاحب۔

جناب سردار حسین: شکریه سپیکر صاحب او بیشکه چې موؤر او منسټر صاحب د کښېنې خو چونکه اوس دا د هاؤس پراپرټي ده او هاؤس ته ډیره اهمه مسئله راغلې ده، کومه اندازه چې موږ اوکړه د جواب په صورت کښې د منسټر

صاحب، ECNEC په دې باندې اعتراض کړے دے او زما يقين دا دے چې ECNEC به اعتراض په دې خبره کړے وی چې دا څومره Escalation چې دے چې د Fifteen billion نه دا Twenty two billion ته څنګه اورسيدو او ظاهره خبره ده هغه يو داسې فورم دے چې هغوی دا حق لری چې دا اعتراض اوکړی۔ سوال جی دلته دا دے چې پکار دا ده چې زمونږ صوبې منسټری چې ده، هغه دا Justify کړی، هغه دومره وخت چې ضائع شوے دے، دا دومره Escalation چې شوے دے، آيا دا د صوبې په پارټ باندې دومره کمزوری راغلې ده چې هغوی ECNEC ته دومره ليټ تلی دی که دا د ECNEC په پارټ باندې کمزوری راغلې ده چې هغه په ايجنډا باندې دا آئټم شامل نه وو؟ څنګه چې جعفر شاه صاحب خبره اوکړه بيشکه که ضرورت وی مونږ د دې هاؤس نه قرار داد هم پاس کولے شو، وزير اعلیٰ صاحب دلته ناست دے، سی سی آئی کښې دا زمونږ د صوبې نمائندګی ده، پکار دا دے چې د سی سی آئی ميټنګونه ته مونږ په وخت ځو او چې کله ځو چې تيار ځو او دا ټول، لکه دا دومره لويه ايشو ده، زه تاسو له مثال درکوم چې ملاکنډ تهری چې دے دا چې کوم پراجيکټ دے، 81 ميګا واټ بجلی چې ده هغه مونږ پيدا کوؤ، ايم ايم اے دور کښې هغه پراجيکټ شروع شوے وو، بيا Rebating چې دے هغه زمونږ په حکومت کښې اوشو، نن د الله فضل دے چې دوه اربه روپئ سالانه کم از کم دا صوبې ته آمدن راځی نو Priority پکار ده، څنګه چې زمونږ د حکومت Priority وه چې مونږ لس کالنه منصوبې چې دی هغه مونږ شروع کړې، دا هغې کښې شامل وو۔ دا درال والا چې ده، دا داسې په کوهستان کښې دے، په چترال کښې دے، تقريباً ټولې منصوبې چې دی د پنځوس ميګا واټو، د دريش ميګا واټو، سل د پاځه ځه ميګا واټو، تاسو ته به سپيکر صاحب! زمونږ دا ريکويسټ وی چې منسټری د په دې باندې کار اوکړی او که دا دوئ نه بيا کار نه کيږی نو چې کله وزير اعلیٰ صاحب مشترکه مفاداتو کونسل ته ځی چې دا هغوی ته په نوټس کښې راولی او دا مسئله چې ده دا هغوی سره Take up کړی۔

جناب سپیکر: عاطف خان۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: داسې ده جی د ډیپارټمنټ په حقله باندې به هم خامخا دا پته لګول پکار وی چې ولې لیټ شو یا دومره Escalation ولې اوشو؟ خو دې سره Related خبره دا ده چې هغه خو زمونږ د ننه خپل د ډیپارټمنټ خبره ده یا د صوبې خبره ده کنه، هم دې دوران کښې اوس مثال په طور په هغې باندې 2.3 million dollars per mega watt لګی او دې وخت کښې هم هغوی پنجاب له په 3 million, 3.5 million په 4 million باندې هغوی اجازت ورکړے دے او زمونږ په 2.3 million باندې اعتراض کوی، لکه دا خو زیاتے دے، ما ته خو په دیکښې مطلب پولیټیکل دغه ښکاری چې خامخا یو شي لیټ کوی خو بهرحال دا ستاسو خبره ټهیک ده چې په دیکښې زمونږ کوشش دا دے چې څومره، یو دس میګا واټ دے، یو باره دے، یو چالیس دے، د هغې د زمکې Acquire کیدلو هم پراسیس روان دے، کیدې شی چې په دې نومبر یا دسمبر کښې د هغې مونږ افتتاح ګانې هم اوکړو۔ دې نه علاوه یو دوه درې خبرې داسې دی چې زمونږ د صوبې د Survival د پاره، دلته د کارخانو څه داسې خاص، د پورټ نه ډیر لرې دی، فیزیبل نه دی، دا درې سیکټرز داسې دی، هائیډل، هائیډرو چې د هغې Capacity دلته ډیر لوئې یو سکوپ دے، یو دغه دے خو په هغې کښې لږ غوندې پرابلم دا دے چې لاء اینډ آرډر د وجې بهر Investors راځی نه، لوکل خلقو سره دومره پیسې شته نه، یو دغه سیکټر دے، آئل اینډ ګیس دے، دویم او دریم ټورازم نو زمونږ Priorities کښې دا شامل دے چې دیکښې مونږ څومره زیات نه زیات زر تر زره هائیډرو پراجیکټ شروع شی د ملک د پاره او د صوبې د پاره، دواړو د پاره د هغې ډیره لویه فائده ده خو بهرحال څه پکښې داسې وی چې هغه سنټر سره Related وی نو په هغې کښې بیا زمونږ لاس تړلی شوی وی او تاسو چې څنګه اووئیل په هغې کښې به مونږ، تاسو کښې څوک ممبران وی، قرارداد به پیش کړو، هغه به پاس کړو چې دا 'سپیډ اپ' شی۔

<u>جناب سپیکر:</u> دا هم نن راوړئ، دا نن تاسو خپلو کښې کښینئ د هغې نه پس۔

توجہ دلاؤ نوٹس ہا

<u>Mr. Speaker</u>: Mr. Gohar Ali Shah, to please move his call attention notice No. 426.. Gohar Ali Shah.

جناب گوہر علی شاہ: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکریہ جناب سپیکر۔ میں اس معزز ایوان کی توجہ ایک اہم مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں اور وہ یہ کہ مورخہ 5 اکتوبر 2014ء کی درمیانی شب میرے حلقے پی کے 28 کی یونین کونسل شموزئی، ڈھیری لکپانی، الو قاسمی میں طوفانی بارشوں اور ساتھ شدید ژالہ باری ہوئی جس سے مذکورہ یونین کونسل میں کھڑی فصلوں کو شدید نقصان پہنچا جس سے زمینداروں کی سال بھر کی کمائی خاکستر ہو گئی، لہذا اس واقعہ کی طرف فوری توجہ دی جائے اور اہل علاقہ کو ریلیف پہنچانے کیلئے اقدامات اٹھائے جائیں۔

سپیکر صاحب! زمونږ د علاقې د عوامو ټول دار ومدار په زمیندارئ باندې دے او دا طوفانی ژاله باری چې کومه راغلې ده، هغې سره د زمیندارو چې کوم ولاړ فصلونه وو، که هغه د ګنو وو که هغه د جوارو وو، هغه په مکمله توګه باندې تباه شوی دی نو زه د دې هاؤس نه، سی ایم صاحب هم ناست دے ځکه چې دا یو ډیره اهمه مسئله ده، خاصکر د زمیندارو او عوامی مسئله ده نو دا نه چې یره د دې د پاره دا اوشی چې یره مالیه د معاف کړې شی یا ټیکسز د معاف کړې شی۔ زه به دا غوښتنه کوم چې په دغې متاثره علاقو باندې هم چې څومره هم دی، د هغه کاشتکارو زرعی قرضې دی هغه د هم معاف کړې شی او سی ایم صاحب هم ناست دے، متعلقه منسټر صاحب هم ناست دے، زه اپیل کوم دوئ نه غوښتنه کوم چې سپیشل ریلیف د دغې متاثره علاقو د پاره مونږ له راکړی۔ ستاسو ډیره ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: کریم خان، کریم خان۔

جناب عبدالکریم: شکریه جناب سپیکر صاحب۔ څنګه چې ګوهر شاه باچه اووئیل، هم دغه ورغ باندې هم دغې تاریخ باندې د ضلع صوابئ په مختلف کلو کښې ژاله باری او طوفانی باران چلیدلے وو، د هغې د لاسه د ګنی فصلونه، د وریژو فصلونه ورسره جوار، دا د زمیندارو ډیر غټ نقصان شوے دے، زما هم د صوابئ شپږ واړه حلقې مختلف کلی پکښې شامل دی چې په هغې کښې پی کے 31,32,33,34,35 او 36 دا ټولې شاملې دی۔ مختلف کلی، د زمیندارو ډیر نقصان شوے دے، زما خو دا رائې ده که دا کمیټئ ته اوسپارلې شی او د دې

صحیح Assessment اوشی چې ټولو زمیندارو له د هغې ریلیف ملاؤ شی۔ ډیره ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: افتخار مشوانی۔

جناب سردار حسین: سپیکر صاحب!

(شور)

جناب سپیکر: زما خیال دے چې دې باندې یو پوره کار شوے دے، مشتاق غنی صاحب تاسو له جواب درکوی As a whole، چونکه دیکښې زه تاسو ته خبره کوم، ما خپل ځانی چې دا څنګه اوشوه، چیف منسټر صاحب نه وو، ما خپله پی ډی ایم اے، ایګریکلچرل ډیپارټمنټ ټول رااوغوښتل او هغوی ته ما اووئیل چې د ټولې صوبې ډیټا Collect کړئ۔ هغه ډیټا مونږ ته رارسیدلې ده او د هغې نوټیفیکیشن چې دے نو شوے دے نو زما خیال دے چې دغه ایشو ده Basically نو د ټولې صوبې مونږ پروګرام کړیدے۔ مشتاق غنی صاحب، مشوانی صاحب۔

جناب افتخار علی مشوانی: شکریه سپیکر صاحب۔ څنګه چې زمونږ د مردان د پی کے 28۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: سردار حسین صاحب! تاسو به هم یو دوه منټه صرف خپل دغه به اوکړئ، یو منټ، منټ به خبره اوکړئ۔

جناب افتخار علی مشوانی: زمونږ معزز رکن ګوهر علی شاه صاحب څنګه خپله پی کے 28 یاده کړې ده، دغې سره مردان کښې زمونږ پی کے 23 کښې منګا یونین کونسل او شیخ یوسف وغیره او پی کے 24 کښې هم ځنې علاقې دی، پی کے 25 کښې هم دی او پی کے 26 کښې زما خپلې چې کوم دی نو شپږ یونین کونسله په هغې کښې متاثره شوی دی، پی کے 27 کښې هم ډیر دغه دے، دا پوره مردان ته چې کوم دے دې سره ډیر نقصان شوے دے۔ چونکه عاطف خان راغلے وو، هغوی دوره هم کړې وه، مختلف ځایونو دورې هم کړې وې خو ما وئیل چې هغوی د دې د پاره Properly ډی سی ته دغه اوکړئ چې دا په دې باندې سروے اوکړی څنګه چې زمونږ دې کریم خان ورور اووئیل چې د هغې سروے اوکړئ، منسټر صاحب هم ناست دے چې په دې باندې بروقت کارروائی اوشی۔

جناب سپیکر: یہ Basically کال اٹینشن پہ ڈسکشن نہیں ہو سکتی لیکن میں سمجھتا ہوں کہ چونکہ ایم پی اے صاحبان بھی بات کرنا چاہتے ہیں اور وہ ایک میسج بھی دینا چاہتے ہیں لوگوں کو، تو میں اس لئے شہرام خان! دو منٹ میں آپ بات کریں اور پھر سردار حسین صاحب، اس کے بعد وہ جواب دیدیں گے۔

جناب شہرام خان {سینیئر وزیر (صحت و انفارمیشن ٹیکنالوجی)}: مهربانی سپیکر صاحب۔ زه پرې اوږده خبره نه کوم۔ (مداخلت) لالا! یو منټ خبره اوکړم، پلیز یو منټ۔ (مداخلت) تیس سیکنډ کوم، سپیکر صاحب راته دغه اوکړو۔ نه سپیکر صاحب وئیلی دی خو زما جی دیکښې دا دے Already-----

(قطع کلامی)

جناب سپیکر: یو منټ دوئ خبره اوکړی۔

سینیئر وزیر (صحت و انفارمیشن ٹیکنالوجی): صوابئ نه، د صوبې په لیول خبره کوؤ جی، دا چې کوم آفت راغلے دے، کوم هلته فصل تباه شوے دے، دا Serious note باندې دوئ له Serious instructions ورکول دی، بیا چیف منسټر صاحب ته مخې ته کیښودل دی چې دې باندې داسې څه Steps اخستې کیدې شی، هغه زمیندارانو ته ریلیف ورکړی څکه چې هلته فصلونه بالکل تباه برباد دی او د هغې خلقو هم صرف دا یو Source of income دے، دویم پکښې نشته دے، که صوبه کښې هر ځائې کښې شوی وی خو مطلب دا دے جی چې کوم دا دغه شوې ده، ړلئ شوې ده، هغې سره بالکل هغه فصلونه ټوټل تباه برباد دی، هغې کښې هیڅ هم نه دی پاتې شوی نو هغې کښې ستاسو یو دغه پکار دے جی، Overall که تاسو پرې، سی ایم صاحب پرې خبره اوکړه نو ډیره مناسب به وی۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں سب ایک ایک منٹ بات کرلیں۔ جی جی، بخت بیدار صاحب۔

جناب بخت بیدار: سپیکر صاحب، زما سره ګاونډ کښې زما خوش قسمتی ده چې فنانس منسټر زما ګاونډی دے، زما حلقه او د هغه حلقه دواړه د ټماټرو کاشت هلته کیږی چې هغه د زمیندارو په هغې باندې دا ثابت شپږ میاشتې خرڅې او تخمونه او د هغې ګوډ او د هغې مطلب دے چې په هغې باندې پیسه خرچ شی نو هغه تاسو ته پته ده او مونږ دغه لږ فصل ته ناست یو چې مطلب دے او ټول د ړلئ

سره تباه و برباد شوی دی۔ زما ستاسو په تهرو باندې جناب مظفر سید فنانس منسټر ته دا درخواست دے چې د خپلې علاقې د دیر بالا او د دیر پایان دواړو سره انصاف اوکړی۔

جناب سپیکر: سردار حسین صاحب، کو ئیک، اذان سے پہلے نمٹالیں۔

جناب سردار حسین: شکریه سپیکر صاحب۔ زما یقین دا دے چې په دې فورم باندې که حکومت د حکومت نه مطالبه کوی نو بیا ډیر وخت لګی، بیا ګرانه شی۔ ممبران که د حکومت نه مطالبه اوکړی په هغې کښې څه Logic وی خو چې کله حکومت د حکومت نه مطالبه کوی نو بیا ستاسو هم ټائم ډیر زیات لګی او وزیراعلیٰ صاحب توجه به جی لږ غواړو، که وزیر اعلیٰ صاحب مونږ له یو دیرش سیکنډه توجه راکړه نو مونږ به ئے مشکور یو۔ سپیکر صاحب! دا څنګه چې خبره اوشوه او دا کال اټینشن چې دے ډیرې لوئې بدقسمتئ نه ټوله صوبه کښې او دا ډیره زیاته ښه وه چې تاسو د هغې نه خبر وئ او په هغې باندې تاسو په خپله توګه باندې ډائریکشن چې دے هغه ورکړے دے، په دې ټوله صوبه کښې په مختلفو اضلاع کښې تیار چې څومره فصلونه وو، میوې خو لا فی الحال داسې نه وې خو بهر حال باغات چې وو یا سبزیانې چې وې، دومره حده پورې او شهرام خان هم دا خبره اوکړه، دومره ناکاره بڼلئ شوې ده چې هغې نه فصلونه په مکمله توګه باندې تباه دی په ټوله صوبه کښې۔ د دې صوبې تقریباً د بدقسمتئ نه په هره حصه کښې خو تر اوسه پورې مونږ د حکومت د طرف نه داسې څه ډائریکشن اونه لیدو چې د هغې نقصان Assessment شوے یا د هغې جائزه اخستې شوې یا د هغې د Compensation د پاره هغه کاشتکار چې دی، هغه زمیندار چې دی چې عملی قدم پورته شوے دے نو لهذا زمونږ د وزیراعلیٰ صاحب نه دا خواست دے چې دا د ټولې صوبې مسئله ده او په تیرو وختونو کښې چې کله هم د بدقسمتئ نه دا قدرتی آفتونه راغلی دی نو حکومتونو فوری توګه باندې د دغې Assessment کړے دے او Compensation تر څومره حده پورې چې کیدې شو دا حکومتونو خلقو له ورکړے دے، لهذا مونږ د حکومت نه غوښتنه کوؤ چې فوری توګه باندې وزیر اعلیٰ صاحب د په دې فورم باندې اعلان اوکړی۔

جناب سپیکر: عارف خان، دوه منټه۔

جناب سردار حسین: او څومره حده پورې چې Compensation کیدې شی چې هغه خلقو ته ملاؤ شی۔

جناب سپیکر: اس کے بعد مشتاق غنی صاحب Explain کر لیں گے اور چیف منسٹر صاحب بھی اگر اس پہ بات کریں گے تو مہربانی ہو گی۔

جناب محمد عارف: شکریه جناب سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر صاحب! څنګه چې د ږلئ باره کښې خبرې اوشولې نو دا سې په24 ستمبر باندې زمونږ په چارسده کښې او بیا خصوصاً په تحصیل تنګی کښې کومه ږلئ چې شوې وه یاد هغې سره چې کومه بربادی شوې وه، که تاسو اوګورئ تقریباً د غلته چې کوم فصلونه دی چې کوم په بائیس هزار ایکړ رقبه کرلی شوی وو چې په هغې کښې د ګنو فصلونه وو، په هغې کښې د سبزیانو فصلونه وو نو هغه مکمل توګه باندې تباه شوی دی او دا علاقه چې کوم ده دا Basically په زراعت باندې Depend کوی، دې سره د دوئ معاش ترلے شوے دے، دې سره د دوئ خوشحالئ ترلې شوې دی، دې سره د دوئ تعلیمونه ترلی شوی دی خو نن سبا هلته چې کوم دے د مایوسئ یو فضاء ده چې نه پرې د ګورنمنټ طرف نه څه اقدامات اوچت شو، نه ئے پریس په ذریعه باندې هغوی سره څه د همدردئ یو اظهار اوکړو نو جناب سپیکر صاحب! سی ایم صاحب هم ناست دے، زما به ستاسو په وساطت سره یو ریکویسټ وی چې کم از کم د دغې خلقو چې کوم Depend په زراعت باندې دے چې کم از کم څه نه څه دوئ ته د Compensation ملاؤ شی۔

جناب سپیکر: شکریہ۔ نلوٹھا صاحب! ایک منٹ میں کیونکہ ٹائم شارٹ ہے، پھر مجھے پتہ ہے ہر ایک اپنے علاقے کی نمائندگی کرنا چاہتا ہے۔ کال اٹینشن پہ ڈسکشن نہیں ہوتی، میں نے Allow اس لئے کیا تا کہ آپ کی نمائندگی بھی ہو جائے۔

سردار اورنگزیب نلوٹھا: میں سر! صرف شہیدوں میں نام لکھوانا چاہتا ہوں کہ ڈسٹرکٹ ایبٹ آباد میں بھی اسی طریقے سے بے تحاشہ نقصان ہوا ہے اور مکانات بھی منہدم ہوئے ہیں تو Kindly اس کو بھی اس میں شامل کیا جائے۔

جناب سپیکر: مشتاق غنی صاحب۔

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر اطلاعات): یہ جو کال اٹینشن ہے جی، اس پہ جناب سپیکر صاحب نے خود اپنی صدارت میں میٹنگ بلائی 09-10-2014 کو، جس میں ڈی جی، پی ڈی ایم اے تھے اور ڈی جی ایگریکلچر، ڈائریکٹر پلانٹ پروٹیکشن، ایگریکلچر ایکسٹینشن اور اس میں انہوں نے Recommendations تیار کر کے چیف منسٹر صاحب کو Already بھیج چکی ہیں اور جس میں چیف منسٹر صاحب بھی ڈائریکٹیو ایشو کر چکے ہیں۔ اس میں یہ ہے کہ جو اس وقت ان کے نوٹس میں ڈسٹرکٹس لائے گئے تھے جن میں سوات، مردان، چارسدہ، صوابی اور ڈی آئی خان اور ساتھ جناب سپیکر نے لکھا کہ And other affected Districts in Khyber Pakhtunkhwa.

(شور)

جناب منور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر! دې ممبرانو له پکار دی چې کبنیني، هاؤس بالکل 'ان آرډر' نه دے۔

جناب سپیکر: ڈسپلن، یہ کوشش کریں کہ ڈیکورم کا خیال رکھیں، ڈیکورم کا خیال رکھیں۔

وزیر اطلاعات: اور اس میں چیف منسٹر صاحب نے ایس ایم بی آر کو ڈائریکٹیو ایشو کر دیا ہے کہ صوبے میں جہاں بھی نقصانات ہوئے ہیں، ان کا Estimate کر کے رپورٹ پیش کی جائے اور اس کے مطابق ان کو Compensation دی جائے، یہ Already جو آپ سب کا مطالبہ تھا۔۔۔۔

جناب سپیکر: چیف منسٹر صاحب۔

وزیر اطلاعات: اس میں سی ایم صاحب نے Already directive issue کر دیا ہے اور ایس ایم بی آر جو ہے وہ تمام ڈسٹرکٹس، جن ڈسٹرکٹس کے اندر Hailstorm آیا اور اس سے مکان گرے ہیں یا فصلیں تباہ ہوئی ہیں یا باغات اجڑے ہیں Whatsoever تو ان کی رپورٹ کے اوپر ان شاء اللہ ان کو Compensation جو ہے، وہ مل جائے گی۔

جناب سپیکر: جناب چیف منسٹر صاحب۔

جناب پرویز خٹک (وزیر اعلیٰ): ما باندې په زور باندې کوی۔

جناب سپیکر: نہیں، آپ اس کے اوپر۔

وزیر اعلیٰ: جناب سپیکر صاحب! اس میں Already مجھے Different ضلعوں سے اطلاعات آئی ہیں، میں نے Already ڈی سیز کو بھی ڈائریکشنز دی ہیں اور Concerned MPAs کو بھی کہا ہے کہ اپنے ڈی سیز سے ان کا پورا سروے کرائیں کہ کیا کیا نقصان ہوا ہے؟ لیکن میں نے ابھی Rehabilitation کا یہ جو پی اینڈ ڈی کا جو ریلیف ایکٹ، اب ریلیف ایکٹ میں نے چیک کیا، اس میں فصلوں وغیرہ کا ذکر ہی کوئی نہیں ہے تو میں ابھی فی الحال یہ کر سکتا ہوں Immediately کہ وہاں کا جو آبیانہ ہے، چونکہ وہاں پر Disaster ہے تو ہم اعلان کرتے ہیں کہ اس پہ تو ہم معاف کر دیتے ہیں اس سال کیلئے (تالیاں) اور باقی چونکہ ریلیف ایکٹ میں اس کا ذکر کوئی نہیں ہے، ریلیف ایکٹ کو Amend کرنا پڑے گا، وہ بھی کرتے ہیں لیکن اس کے علاوہ بھی جیسے رپورٹس آتی ہیں، جتنا ہمارے صوبائی حکومت سے ہو گا، ہم Definitely کرینگے اور پھر آپ کے سامنے رکھ دینگے کہ ایسا نہ ہو کہ اربوں روپے کا ہو جو ہمارے بس میں نہ ہو لیکن جتنا ہمارے بس میں ہو گا ہم ضرور، جیسے ہر ڈسٹرکٹ سے رپورٹس آئیں گی، اس کے مطابق ہم Payment کرینگے۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ مسٹر شاہ حسین، مسٹر شاہ حسین۔

جناب سمیع اللہ: جناب سپیکر! ہمارے ڈی آئی خان میں حالیہ۔۔۔۔۔

جناب شاہ حسین خان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔

جناب سپیکر: بس ابھی ہو گیا، ڈی آئی خان آیا ہے اس میں۔ جی۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: یہ تو ڈی آئی خان ہے، میں لکی کی بات کر رہا ہوں۔

(شور)

جناب سمیع اللہ: طوفانی بارشوں سے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی شاہ حسین صاحب۔ اس کے بعد آپ کو موقع، نماز کے بعد آپ بات کریں۔

جناب شاہ حسین خان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکریہ جناب سپیکر۔ جناب سپیکر صاحب، آپ کی وساطت سے اس معزز ایوان کی توجہ مفاد عامہ کے اہم مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں، وہ یہ کہ عرصہ دراز سے کوہاٹ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نماز کے بعد۔

جناب شاہ حسین خان: روڈ پر چلنے والی سوزوکیوں کی بندش کی وجہ سے کوہاٹ روڈ پر بسنے والے لوگوں اور سرکاری ملازمین کو دفتر آنے جانے میں شدید مشکلات اور ذہنی پریشانی کا سامنا کرنا پڑ رہا ہے اور ان غریب ملازمین کو سستی سواری سے محروم کرکے مجبوراً روزانہ سپیشل ٹیکسی یا رکشہ میں دفاتر کو آنا جانا پڑ رہا ہے جو کہ بہت ہی ناانصافی اور زیادتی ہے، حالانکہ حکومت کا کام عوام کو سہولت دینا ہے نہ کہ تکلیف۔ لہذا صوبائی حکومت کوہاٹ روڈ پر بسنے والے لوگوں اور سرکاری ملازمین کی مالی اور بدنی مشکلات کو مدنظر رکھ کر سوزوکی چلانے کی دوبارہ اجازت دیں تاکہ ان لوگوں کی سفری مشکلات کم ہو سکیں اور وہ صبح کے وقت اپنے دفاتر اور دوپہر کے وقت اپنے گھروں کو آسانی سے پہنچ سکیں۔

سپیکر صاحب! خبره دا ده جی، دا دې کوهاټ روډ باندې به دلته کښې اډه وه د سوزوکو، پته نشته چې حکومت دې طرف ته څه نظر لاړو، هغه اډه ئې بند کړه او اوس چې سرکاری ملازمین دفترو ته راځی، سیکرټریټ ته او یا چې عام خلق چې هلته کښې کوم اوسیږی یا د هغوی چې څوک ملیمانه راځی نو هغوی بیا سپیشل ګاډی کوی د هغه ځائې نه بیا دلته کښې سیکرټریټ ته راځی که نه وی نو سوزوکی بند دی۔ که فرض کړه حکومت دا نه کوی نو دلته کښې د سوری پل لارې باندې د ایف سی چوک طرف ته په دې لار باندې د ورته دا سوزوکی پریږدی خو چې د دې ملازمینو، هلته کښې د هغه کسانو، خلقو، د میلمنو او د هغه ځائې د اوسیدونکو دا مسئله حل شی۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: عنایت خان، یہ آپ عنایت خان! یہ لوکل گورنمنٹ کے ساتھ آتا ہے نا۔

جناب عنایت اللہ {سینیئر وزیر (بلدیات)}: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ وہ ویسے مجھے، میں ابھی اسلام آباد سے ایک میٹنگ سے آرہا ہوں اور میرا اندازہ تھا کہ یہ آپ مجھے ریفر کرینگے، یہ جو کال اٹینشن نوٹس ہے، پہلے میں اس کو دیکھ رہا تھا۔ آپ کو یاد ہو تو کل ہمارے ایک دوسرے ایم پی اے صاحب نے ایک کال اٹینشن

نوٹس اسی اسمبلی میں لایا تھا جس میں وہ کہہ رہے تھے کہ جتنے بھی سوزو کی اڈے ہیں تو اس کی وجہ سے Obstruction ہے اور عارف احمد یوسفزئی ہیں ہمارے چارسدہ سے، شبقدر سے، ان کا کال اٹینشن نوٹس بالکل اس کے Against تھا کہ وہاں غیر قانونی اڈے ہیں، اس کو بند کریں اور اس پہ کل میں نے کہا کہ ہم غیر قانونی اڈوں کو بند کرینگے اور آپ نشاندہی کریں کہ جہاں جہاں غیر قانونی اڈے ہیں، اس کو بند کرینگے اور آج وہ ایکسپریس اخبار اور دوسرے اخبارات میں نمایاں سرخی لگی ہے کہ منسٹر بلدیات نے کہا ہے کہ صوبے کے اندر Encroachment کے خلاف Drive چلائی جائے گی اور Zero tolerance show کی جائے گی اور غیر قانونی اڈوں کو بند کیا جائے گا۔ I will check اگر یہ اڈے غیر قانونی اور یہ سوزوکی سٹینڈ جو تھے، یہ غیر قانونی تھے تو پھر تو میں کوئی کمٹمنٹ نہیں کر سکتا، البتہ میں اور شاہ حسین صاحب بیٹھ کر اس کیلئے کوئی ایڈمنسٹریشن سے کوئی درمیانی راستہ نکالنے کی کوشش کرینگے، یعنی میں اسمبلی فلور پہ اس پہ کوئی غیر قانونی چیز پر کمٹمنٹ نہیں کر سکتا۔ میں نے اس کو چیک نہیں کیا ہوا ہے کیونکہ کل ایک بیان میں نے اسمبلی کے فلور پر دیا ہے اور آج دوسرا دوں تو یہ مناسب نہیں ہے، اس لئے ہم اس کو Further check کرینگے اور ذرا دیکھیں گے کہ یہ کس قسم کے سوزوکی سٹینڈز تھے جس کو وہاں سے ہٹایا گیا ہے۔ I am sure میری بات میرے دوست کو اور Colleagues کو سمجھ آگئی ہوگی۔ تھینک یو ویری مچ سر۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی شاہ حسین۔

<u>جناب شاہ حسین خان</u>: بس تهیک ده جی، عنایت صاحب او زه به کښېنو چې څه بهترينه لار وی هغه به رااوباسو۔

<u>جناب سپیکر</u>: اچھا نماز کیلئے بریک، میرے خیال میں اگر ہم ہاؤس، بس صرف، یہ کتنا ٹائم ہے اذان کو؟۔۔۔۔۔

<u>ایک رکن</u>: ابھی تو وقت ہے۔

<u>جناب سپیکر</u>: اچھا چلو، جب ٹائم ہے تو، آنریبل منسٹر فار لاء، آئٹم نمبر 8۔

<u>ایک رکن</u>: سپیکر صاحب! مونږ دغه۔۔۔۔

جناب سپیکر: دې نه پس کوؤ جی، ستاسو کوؤ کنه د مونځ نه پس، هسې هم دا ختموؤ نه (شور) یو منټ۔

جناب عارف یوسف (پارلیمانی سیکرٹری برائے قانون): تھینک یو سر-----

(شور)

جناب سردار حسین: سپیکر صاحب! خو اول زه-----

جناب سپیکر: نه یو منټ، دا اوکړو نو دې نه پس کوؤ، تا له زه موقع درکوم کنه پلیز۔

مسودہ قانون کا متعارف کرایا جانا

(خیبر پختونخوا 'ایواکیو' ٹرسٹ پراپرٹیز مجریہ 2014)

Mr. Arif Yousaf (Parliamentary Secretary for Law): On behalf of the honourable Chief Minister,I introduce the Khyber Pakhtunkhwa, Evacuee Trust Properties (Management & Disposal) Bill, 2014, in the House.

Mr. Speaker: It stands introduced. Honourable Minister for Law, item No. 9.

Parliamentary Secretary for Law: Thank you, Sir. I, on behalf of the honourable Chief Minister-----

جناب سردار حسین: زه دې باره کښې یو اهمه خبره کوم-----

جناب سپیکر: چرته هم نه ځم، دا Introduce کوم بیا تا ته موقع درکوم کنه-----

جناب سردار حسین: خو دا طریقه خو نه ده کنه۔

جناب سپیکر: څه سره؟

جناب سردار حسین: دې بلونو باره کښې خبره-----

جناب سپیکر: نه صرف Just introduction دے دا-----

جناب سردار حسین: هم اوس دا خبره ضروری ده۔

جناب سپیکر: اوکے، سردار حسین صاحب! پلیز، آواز د رسی۔

جناب سردار حسین: مهربانی او زه بخښنه غواړم سپیکر صاحب! چې ټول وخت په دې ضائع شی چې مونږ ریکویسټ کوؤ او تاسو وایئ، زه سپیکر صاحب! پرون هم څلور پینځه بلونه راغلل او نن هم څلور پینځه بلونه چې دی هغه راغلل او باقاعده یو داسې ماحول جوړ دے۔ سوال دا دے چې د دې هاؤس دا آنریبل ممبرز چې دی، آیا دا بلونه چې دوئ ګوری، آیا دا ممکنه ده په دې رفتار باندې چې دا تاسو په کوم رفتار باندې دا بلونه راځی، دا پیش کیږی، دا پاس کیږی؟ ځکه خو خلق زمونږ قانون سازئ پورې ټوقې کوی، ځکه خو زمونږ قانون سازئ پورې خاندی۔ مونږ دا ریکویسټ جی کوؤ چې کم از کم یو بل دوه بلز که د ورځې راشی بیا هم که څه Logic پکښې وی چې دا بلز چې دی دا ممبران ئے ګوری نو دا به څنګه ګوری، دا ممکنه ده؟ دا خو ممکنه نه ده، تاسو بالکل یو داسې دغه شروع کړے دے چې ډیر نامناسبه دے جی۔

جناب سپیکر: جناب سردار حسین صاحب! دا صرف Introduction دے، د دې پروسیجر او ټائم به کیږی چې دا کوم کوم وی او دیکښې بالکل چې څه د دې پروسیجر دے، د هغې مطابق به کوؤ ان شاء اللہ تعالیٰ۔ جی آئتم نمبر 9۔

جناب عارف یوسف (پارلیمانی سیکرٹری برائے قانون): تهینک یو سر۔ سر دیکښې خیر دے دا جواب بابک صاحب له ورکړم،۔ دا ټول 18th amendment concurrent list وو، هغې کښې کوم یو لاء مونږ ته Devolve شو، صرف هغه پکښې راغلے دے جی، نور دیکښې چې دی، هغه باقاعده هغې کښې به باقاعده، فی الحال ټیبل دے جی۔ تهینک یو سر۔

جناب سپیکر: آئٹم نمبر 10۔

پارلیمانی سیکرٹری برائے قانون: آئٹم نمبر 10۔

جناب سپیکر: نمبر 9۔

مسودات قانون (ترمیمی) کا متعارف کرایا جانا

Parliamentary Secretary for Law: 9 Sir. I, on behalf of the honourable Chief Minister, introduce the Khyber Pakhtunkhwa Pension Fund (Amendment) Bill, 2014, in the House.

Mr. Speaker: It stands introduced. Item No. 10.

<u>Parliamentary Secretary for Law</u>: I, on behalf of the honourable Chief Minister, introduce the Khyber Pakhtunkhwa General Provident Investment Fund (Amendment) Bill, 2014, in the House.
<u>Mr. Speaker</u>: It stands introduced.

اچھا آئٹم نمبر 11 ہم منگل تک ڈیفر کرتے ہیں۔ سید جعفر شاہ، آئٹم نمبر 13۔

<u>Mr. Jafar Shah</u>: Thank you, Janab Speaker. I intend to present the report of the Public Accounts-----

(مغرب کی اذان)

<u>جناب سپیکر</u>: جناب جعفر شاہ۔

پبلک اکاؤنٹس کمیٹی کی رپورٹ برائے سال 2010-11 کا ایوان میں پیش کیا جانا

<u>Mr. Jafar Shah</u>: Thank you, Janab Speaker. I intend to present the report of the Public Accounts Committee on the accounts of the Government of Khyber Pakhtunkhwa for the year 2010-11 on behalf of the Chairman Public Accounts Committee.
<u>Mr. Speaker</u>: It stands presented. Item No. 14.
<u>Mr. Jafar Shah</u>: Speaker Sahib, thank you. I request that the report of the Public Accounts Committee on accounts of the Government of Khyber Pakhtunkhwa for the year 2010-11, may be adopted.
<u>Mr. Speaker</u>: The motion-----

<u>جناب جعفر شاہ</u>: سپیکر صاحب! په دې باندې يو خبره کوم۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی جی۔

<u>جناب جعفر شاہ</u>: سر! داسې وه چې دا رپورټ 2010-11, it was laid in the House on July, May 7th, 2012 اور اس میں 29 میٹنگز ہوئی تھیں، اس میں ٹوٹل 291 paras, audit paras were discussed and examined by the Public Accounts Committee. These meetings were executed in Khyber Pakhtunkhwa House Abbotabad and also here in the Assembly Secretariat. The previous PAC has made it possible to examine these draft paras one by one اور اس میں سر، جو سب سے اہم بات، وہ یہ ہے کہ جو سیکرٹریٹ ہے، پبلک اکاؤنٹس کمیٹی کی، اس کے سیکرٹری صاحب اور اس کے امجد خان اور انعام اللہ خان ڈپٹی سیکرٹری صاحب، انہوں نے اس میں بہت محنت کی ہے تو میری یہ بھی ریکویسٹ ہوگی کہ ان کو اس کے

بدلے میں کچھ ان کیلئے اچھے الفاظ اور ایوارڈ بھی ہو کیونکہ انہوں نے بہت کم عرصہ میں بہت اچھا کام کیا ہے اور Yourself as a Chairman is witness today تو یہ بھی میری ریکویسٹ ہو گی۔ تھینک یو ویری مچ۔

پبلک اکاؤنٹس کمیٹی کی رپورٹ برائے سال 2010-11 کا منظور کیا جانا

Mr. Speaker: The motion before the House that the report of the Public Account Committee for the year 2010-11, may be adopted? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. The report is adopted. The sitting is adjourned till 02:00 pm of Monday afternoon, dated 27-10-2014.

(اجلاس بروز سوموار مورخہ 27 اکتوبر 2014ء بعد از دوپہر دو بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)

ضمیمہ (الف)

1375 _ مفتی سید جانان: کیا وزیر ماحولیات ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ محکمہ ماحولیات میں سال 2008 سے تاحال مختلف آسامیوں پر تعیناتی کی گئی ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ تعیناتی میرٹ پر کی گئی ہے؛

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو:

(1) سال 2008 سے تاحال تمام بھرتی شدہ افراد کی لسٹ وانٹرویوز کے کاغذات، اخبار میں اشتہارات کی نقول اور ناکام امیدواروں کے کاغذات کی نقول فراہم کی جائیں؛

(2) جو افراد جن جن آسامیوں پر تعینات ہوئے ہیں ان کی سکیل وائز مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

سید محمد اشتیاق (معاون خصوصی برائے ماحولیات): (الف) جی ہاں۔

(ب) جی ہاں۔ تمام تعیناتیاں خالصتاً میرٹ کی بنیاد پر کی گئی ہیں۔

(ج) مختلف آسامیوں پر بھرتی کئے گئے افراد کی تفصیل ایوان کو فراہم کر دی گئی ہے۔

پاکستان فارسٹ انسٹیٹیوٹ پشاور، یکم جولائی 2011 کو اٹھارویں آئینی ترمیم کے تحت صوبہ خیبر پختونخوا کو منتقل ہوا ہے۔ ادارہ ہذا میں یکم جولائی 2011 سے تاحال صوبائی حکومت خیبر پختونخوا کے زیر نگرانی کسی بھی آسامی پر تعیناتی نہیں ہوئی۔

ضمیمہ (ب)

1376 _ مفتی سید جانان: کیا وزیر ماحولیات ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ محکمہ ماحولیات میں سال 2009 سے تا حال مختلف اضلاع میں آسامیوں پر بھرتی کی گئی ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ بھرتی اضلاع میں برابری کی بنیاد پر کچھ اضلاع میں کم کی گئی ہے؛

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو:

(i) سال 2009 سے تاحال جن اضلاع میں جن جن آسامیوں پر بھرتی کی گئی ہے کی مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

(ii) ضلع ہنگو میں بھرتی شدہ افراد کن کن آسامیوں کس کی سفارش پر بھرتی ہوئے ہیں مکمل تفصیل فراہم کی جائے۔

سید محمد اشتیاق (معاون خصوصی برائے ماحولیات): (الف) جی ہاں سال 2009 سے تاحال محکمہ ماحولیات کے تحت تمام محکموں (ماسوائے پاکستان فارسٹ انسٹیٹیوٹ کے) مختلف اضلاع میں بھرتی کی گئی ہے۔

(ب) محکمہ ماحولیات کے ماتحت دفاتر جیسے چیف کنزرویٹر فارسٹ (i) پشاور، چیف کنزرویٹر فارسٹ (ii) ایبٹ آباد، چیف کنزرویٹر فارسٹ (iii) ملاکنڈ سوات میں بھرتیاں ڈویژن، میرٹ اور برابری کی بنیاد پر کی گئی ہیں۔ جبکہ محکمہ جنگلی حیات میں بھرتی برابری کی بنیاد پر نہیں کی جاتی۔

(ج) تفصیل درج ذیل ہے۔

چیف کنزرویٹر فارسٹ (i) پشاور (ضمیمہ ۔الف)

چیف کنزرویٹر فارسٹ (ii) ایبٹ آباد (ضمیمہ ۔ب)

چیف کنزرویٹر فارسٹ (iii) ملاکنڈ سوات (ضمیمہ ۔ج)

ادارہ تحفظ ماحولیات (ضمیمہ ۔د) تاہم محکمہ جنگلی حیات (ضمیمہ ۔ر) جبکہ فارسٹ ڈیویلپمنٹ کارپوریشن میں مختلف اضلاع میں مستقل اور عارضی آسامیوں پر بھرتیاں کی گئی ہیں (ضمیمہ ۔ش)

ضلع ہنگو کی تفصیل (ضمیمہ۔ز،س اور ش) اور مندرجہ بالا تمام ضمیمہ جات میں جو تفاصیل ہیں، ایوان کو فراہم کردی گئی ہے۔

ضمیمہ (پ)

1867 _ مفتی سید جانان: کیا وزیر ماحولیات ارشاد فرمائیں گے کہ: (الف) صوبہ کے مختلف مقامات پر قانونی و غیر قانونی طریقہ سے جنگلات کی کٹائی جاری ہے، جس کی وجہ سے ماحولیاتی و دیگر مسائل پیدا ہو رہے ہیں؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو:

(i) سال 2008 سے تاحال کتنے رقبہ پر جنگلات کن کن مقامات پر موجود ہیں نیز سال 2008 کے مقابلے میں تاحال کتنے جنگلات کم ہو گئے ہیں؛

(ii) موجودہ حکومت نے کتنے رقبے پر شجر کاری کی ہے، تفصیل فراہم کی جائے؟

سید محمد اشتیاق (معاون خصوصی برائے ماحولیات): (الف) چیف کنزرویٹر آف فارسٹ پشاور، ایبٹ آباد اور ملاکنڈ کے جوابات کی تفصیل ایوان کو فراہم کی گئی ہے۔

(ب) جز (i) و (ii) کی تفصیل ایوان کو فراہم کی گئی ہے۔

ضمیمہ (ت)

1908 _جناب عبدالکریم: کیاوزیر معدنیات ارشاد فرمائیں گے کہ :

(الف) ضلع صوابی کو سالانہ معدنیات کی مد میں آمدنی حاصل ہوتی ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو سال 13-2012 اور سال 14-2013 میں ضلع صوابی کو جن جن معدنیات سے آمدنی حاصل ہوتی ہے۔ ان کی الگ الگ تفصیل حلقہ وائز فراہم کی جائے؟

جناب ضیاء اللہ آفریدی (وزیر برائے معدنیات): (الف) جی ہاں۔ یہ بات صحیح ہے، کہ ضلع صوابی کو سالانہ معدنیات کی مد میں آمدنی حاصل ہوتی ہے۔

(ب) آمدنی کی تفصیل درج ذیل ہے۔

حلقہ نمبر31	معدنیات کا نام	سال	وصول شدہ رقم
1۔	لائم سٹون، کواڈزائیٹ ڈولومائیٹ	2012-13	-/106572روپے
	ادنی معدنیات	2012-13	-/354000روپے
2۔	لائم سٹون، کواڈزائیٹ ڈولومائیٹ	2013-14	-/40000روپے
	ادنی معدنیات	2013-14	-/402168روپے
حلقہ نمبر32			
1۔	ڈولومائیٹ، ماربل، ریناٸیٹ	2012-13	-/21666روپے
	ادنی معدنیات	2012-13	-/418152روپے
2۔	ڈولومائیٹ، ماربل، ریناٸیٹ	2013-14	302306روپے
	ادنی معدنیات	2013-14	-/335668روپے
حلقہ نمبر33			
1۔	اعلیٰ معدنیات	2012-13	-/49850 روپے
	ادنی معدنیات	2012-13	-/944700روپے
2۔	اعلیٰ معدنیات	2013-14	-/22000روپے

ادنیٰ معدنیات	2013-14	-/524432روپے

حلقہ نمبر34

1۔ لائم سٹون،ڈولومائیٹ،سلیٹ سٹون	2012-13	---
ادنیٰ معدنیات	2012-13	-/523117روپے
2۔ لائم سٹون،ڈولومائیٹ،سلیٹ سٹون	2013-14	-/40000روپے
ادنیٰ معدنیات	2013-14	-/1951155روپے

حلقہ نمبر35

1۔ ڈولومائیٹ	2012-13	---
ادنیٰ معدنیات	2012-13	---
2۔ ڈولومائٹ	1213-14	---
ادنیٰ معدنیات	2012-14	-/65000 روپے

حلقہ نمبر36

1۔ سینڈ سٹون، گرینائیٹ	2012-13	-/41000روپے
ادنیٰ معدنیات	2012-13	---
2۔ سینڈ سٹون، گرینائیٹ	2013-14	-/144848روپے
ادنیٰ معدنیات	2013-14	---

سال2012-13 کی حاصل ہونی والی آمدنی	-/219088 روپے
سال2012-13ادنیٰ معدنیات سے ہونے والی آمدنی	-/2280969روپے
سال2012-13رائلٹی،آکشن مردان/صوابی	-/25640440روپے
کل	-/2,81,40,497روپے
سال2013-14 کی حاصل ہونے والی آمدنی	-/549154روپے
سال2013-14ادنیٰ معدنیات سے ہونے والی آمدنی	-/3278263روپے

سال2013-14 رائلٹی، آکشن مردان/صوابی	-/26200440روپے
کل	-/3,00,27,957 روپے